

HRVATSKA PČELA

130 GODINA

godište 130.
Zagreb, 2011.
ISSN 1330-3635

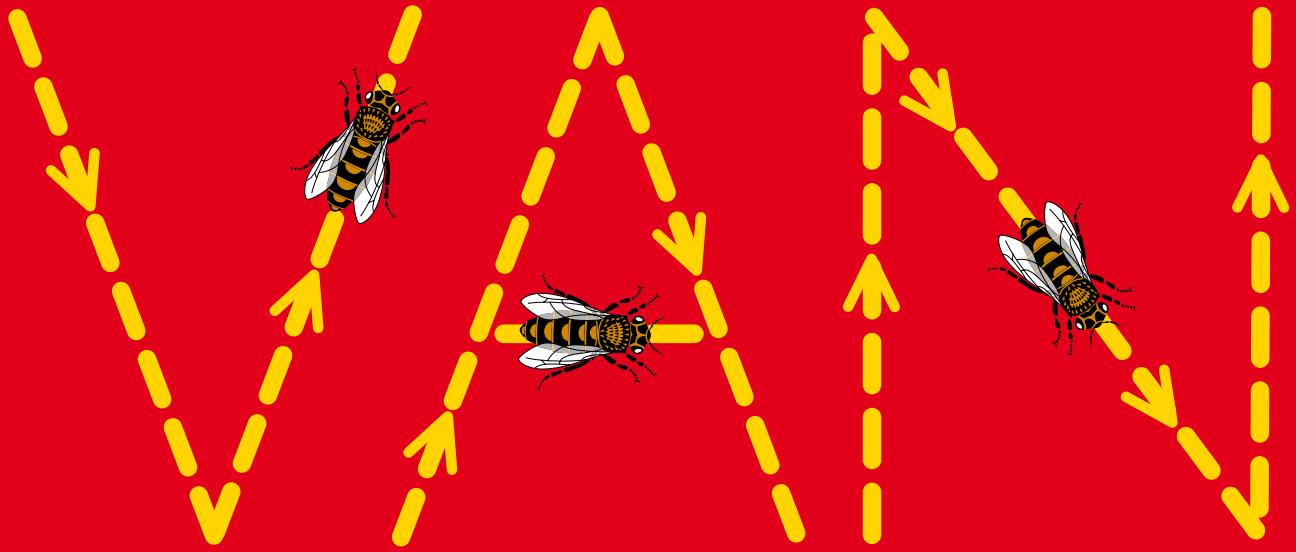
6

Profesionalna
proizvodnja
propolisa

Kako pčelarim
Farrarovom
košnicom?

Izrada košnica
vrškara

Bayvarol®, u proljeće prvo test, potom terapija.

Prije tretiranja, potrebno je provesti dijagnostički postupak kako bi se odredio razmjer infekcije pčelinjeg legla grinjom **Varroa destructor**. Ovisno o razmjeru infestacije varoozom potrebno je tretiranje kolonija Bayvarol®-om u trajanju 4 do 6 tjedana sa 4 trake po košnici. Bayvarol® je učinkovit protiv varooze, ali istovremeno potpuno bezopasan za pčele.

stacijske pčelinjeg legla grinjom **Varroa destructor**. Ovisno o razmjeru infestacije varoozom potrebno je tretiranje kolonija Bayvarol®-om u trajanju 4 do 6 tjedana sa 4 trake po košnici. Bayvarol® je učinkovit protiv varooze, ali istovremeno potpuno bezopasan za pčele.

Bayvarol® trake

Za suzbijanje varooze.

Sastav - Flumetrin 3.6 mg, PVC traka do 6.61 g, 4.23 mg 85% flumetrina = 3.6 mg 100% flumetrina. **Indikacije** - Dijagnoza i liječenje varooze pčela. **Kontraindikacije** - Lijek se ne smije primjenjivati u vrijeme unosa nektara u košnicu. Bayvarol® vrpcu se smije se primjenjivati istovremeno s drugim lijekovima za suzbijanje nozemoze ili varooze. **Napomene i mjere opreza** - U osjetljivih osoba flumetrin može uzrokovati alergijske reakcije na koži, zato u radu s pripravkom Bayvarol® treba upotrebljavati zaštitne rukavice. U slučaju dodira s trakama ruke treba temeljito oprati vodom i sapunom. Pri rukovanju vrpcom zabranjeno je jesti, pitи i pušiti, a pripravak se ne smije pohraniti na mjestima gdje se drži hrana i piće. **Karenčija** - Ako se Bayvarol® vrpce primjenjuju u skladu s uputom nema ograničenja u uporabi meda za ishranu ljudi. **Med**: 0 dana. **Način izdavanja** - Izdaje se na veterinarski recept. **Proizvođač** - Bayer HealthCare AG, Leverkusen, Njemačka. **Zastupnik** - Bayer d.o.o., Zagreb, Hrvatska, R. Čimermana 64 a, tel. 6599 935; fax: 6599 902, e-mail: andrej.dean@bayerhealthcare.com

Potražite u svim boljim veterinarskim ljekarnama!

Bayer HealthCare
Animal Health

HRVATSKA PČELA

GODIŠTE / YEAR 130

BROJ / NUMBER 6

LIPANJ / JUNE 2011.

U ovom broju / In this issue

- 181. Aktualnosti / Actualities
- 184. Kolumna / Column
- 185. Tehnologija pčelarenja / Beekeeping technology
- 185. Radovi na pčelinjaku u lipnju / June activities on apiary
Stjepan Vuković
- 187. Kako pčelarim *Farrarovom košnicom?* /
Beekeeping with Farrar's beehive
Josip Križ
- 190. Izrada košnica vrškara / Making *skep* beehive
Miloš Milosavljević
- 192. Profesionalna proizvodnja propolisa /
Professional production of propolis
Vladimir Bilek

ČASOPIS
HRVATSKOG
PČELARSKOG
SAVEZA
Stručni časopis
"Hrvatska pčela"
osnovalo je Hrvatsko-slavonsko
pčelarsko društvo
u Osijeku 1881.
godine, te je u po-
četku tiskan kao
"Slavonska pčela",
zatim kao "Hrvatska pčela" i "Pčela". To je jedan od
najstarijih pčelarskih časopisa u
svijetu.

SLIKA S NASLOVNICE:

- 194. Ekološko pčelarenje / Ecological beekeeping
- 195. Apiterapija / Apitherapy
- 199. Zanimljivost / Interesting matters
- 204. Reportaže / Reports
- 208. 130 godina Hrvatske pčele / 130th anniversary of Croatian Bee Journal
- 210. Medonosno bilje / The bee pasture
- 211. Dopisi / Letters
- 215. Oglasni / Advertisements

PČELA NA DIVLJEM
BOSILJKU
FOTO: M. BUČAR

NAKLADNIK
Hrvatski pčelarski savez
Pavla Hatza 5.
10000 ZAGREB
Telefoni:
urednik - 01/48-19-536,
099/481-95-39
Vesna Filmar, administracija
01/48-11-327,
099/481-95-37
Tomislav Geric, tajnik

01/48-11-325,
099/481-95-38
Martin Kranjec, predsjednik -
099/481-95-36
Ivana Berg-Divald, dipl. novinar
099/481-95-35
Fax: 01/48-52-543
E-mail: pcelarski-savez@zg.hrnet.hr
www.pcela.hr
ŽR: 2484008-1100687902

IZDAVAČKI SAVJET
Predsjednik Savjeta:
Zlatko Tomljanović,
dr. vet. med.
ČLANOVI:
mr. sc. Marijan Katalenić
prof. dr. Nada Vahčić
mr. sc. Dražen Lušić
mr. sc. Nenad Stržak
prof. dr. sc. Dragan Bubalo

Stjepan Žganjer
dr. sc. Ivana Tlak Gajger, dr.
vet. med.
UREDNIŠTVO:
prof. dr. sc. Zlatko Puškadija
mr. sc. Đurđica Sumrak
dr. sc. Ljerka Žeba
mr. sc. Jasminka Papić
Saša Petrić, ing. polj.

Boris Bučar, dipl. ing.

UREDNIK
Vedran Lesjak, dipl.ing.agr.

NOVINARKA I LEKTORICA
Ivana Berg-Divald,
magistra novinarstva

GRAFIČKO OBLIKOVANJE
StudioQ

Vijeće EU usvojilo zaključke o provođenju zdravstvene zaštite pčela

Vijeće ministara poljoprivrede Europske Unije je 17. svibnja 2011. u Bruxellesu usvojilo zaključke (8606/11 ADD I REV 1) o zdravstvenoj zaštiti pčela (17608/10).

Ovim zaključcima se ističe važnost pčelinjih zajednica (*Apis mellifera*) u Europskoj Uniji, koje imaju neizmjeran utjecaj na biološku raznolikost, te zbog oprasivanja igraju ključnu ulogu u poljoprivredi. Važnost posvećivanja velike pozornosti zdravstvenoj zaštiti pčela, Vijeće, između ostalog, vidi u činjenici – da su ove osjetljive životinje najbolji pokazatelji štetnih čimbenika u prirodi zbog smanjenja bioraznolikosti i zagađenja pesticidima.

S obzirom na to da je u posljednje vrijeme zabilježen porast uginuća pčelinjih zajednica, kako u Europi tako i izvan granica EU, što je izazvalo snažnu zabrinutost *medonosnih* europskih zemalja, Vijeće smatra da je nužno unaprijediti sustav nadziranja i znanstvenih spoznaja o zdravlju pčela.

U zaključcima je istaknuto da su ovime obuhvaćena sva područja koja se odnose na zdravlje pčela, uključujući i općenito zdravlje životinja, veterinarske lijekove i istraživanja, te se pojašnavaju i ključna pitanja u vezi zdravstvene zaštite pčela, kao i ključne mјere koje Komisija namjerava poduzeti za rješavanje ovog problema. Vijeće u zaključcima podupire ove mјere, koje će uskoro biti i pokrenute, kao što je osnivanje *Zajedničkog referentnog laboratorija* i dugoročni rad na jačanju monitoringa pčelinjih bolesti te poboljšanje pristupačnosti veterinarskih lijekova za liječenje pčela.

Osim toga, Vijeće podsjeća da je Europska Unija već uspostavila i uskladila određena pravila za zaštitu i održavanje zdravlja pčelinjih zajednica, dok države članice također mogu samostalno regulirati ostale

aspekte pčelarstva i srodnih djelatnosti u svojim zemljama.

Na sastanku *Vijeća poljoprivrede* (u siječnju 2011.) nekoliko je zemalja članica već istaknulo važnost pčela za poljoprivredu Europske Unije i pozdravilo sve predložene aktivnosti. Neki od delegata su inicijalirali i na važnosti nacionalnih specifičnosti i oslanjanju na supsidijarnost za bilo koju akciju u pčelarstvu.

Vijeće Europske Unije je usvojilo sljedeće zaključke:

1. Toplo pozdravlja *Priopćenje Povjerenstva upućeno Europskom Parlamentu i Vijeću za Zdravstvenu zaštitu pčela* (u daljnjem tekstu kao "Priopćenje") kojim se daju odgovori na izraženu zabrinutost država članica i Europskog parlamenta u njihovim rezolucijama na tu temu. Vijeće cijeni rad Komisije u pripremi Priopćenja, s obzirom na to da pčelarski sektor igra važnu ekonomsku, kao i ključnu ulogu u povećanju biološke raznolikosti, posebice u pogledu njegovog neizmjernog doprinosa - oprasivanjem. Akcije već poduzete od strane Komisije, kao što je povećani doprinos EU za razdoblje od 2011. do 2013. godine za nacionalne pčelarske programe, također su dobrodošle.

2. Potvrđuje da Priopćenje iscrpno obuhvaća zdravljje pčela i nudi odgovarajući uvid u to na koji način su različiti faktori po pitanju pčelinjeg zdravlja uključeni, organizirani i međusobno povezani.

3. Naglašava da, s obzirom na to da je zbog različitih sustava nadzora i nedostataka reprezentativnih i usporedivih podataka teško dobiti odgovarajuće znanstvene spoznaje o zdravlju pčela, postoji potreba za izučavanjem i određivanjem opsega i mogućih uzroka pčelinjih gubitaka - kako bi se mogle planirati

PREPORUKA PČELARIMA

Poštovani pčelari,
izrazito promjenjivi vremenski uvjeti ovog proljeća odrazili su se na vrlo slabi prinos uljane repice te izrazito slab unos proljetnog cvjetnog meda, a nagli pad temperatura u svibnju rezultirao je smrzavanjem cvjetnih pupova na više od osamdeset posto amorfne. Nažalost, niti u primorskom dijelu i Dalmaciji situacija na paši kadulje nije obećavajuća jer ovog proljeća nije bilo obilnije kiše.

Usporedo s vremenskim neprilikama, kod nas cijene meda u trgovinama ne padaju, već imaju tendenciju rasta, a isto je tako i s dijelom pčelarskog pribora i repromaterijala koji je u nazad nekoliko mjeseci poskupio od 20 do 30 posto. S druge strane, veleprodajne cijene meda na svjetskom tržištu su porasle.

S obzirom na sve navedeno, Hrvatski pčelarski savez preporuča da minimalna veleprodajna ot-kupna cijena bagrema u 2011. godini ne bude ispod 25 kn.

Hrvatski pčelarski savez

buduće radnje na čvrstoj i objektivnoj znanstvenoj osnovi. Dok se ne postignu točnija saznanja, svaki razuman korak bi se trebao poduzimati za promicanje zdravlja pčela i za ublažavanje rizika uzrokovanih različitim čimbenicima, uključujući razvijanje zajedničke inicijative na razini Europske Unije.

4. Naglašava važnost za posvećivanjem pozornosti pčelinjem zdravlju, budući da su *ove osjetljive životinje rani pokazatelji nuspojava od gubitka biološke raznolikosti i zagađenja*. U tom kontekstu - podsjeća na opće načelo EU o sveobuhvatnoj *Strategiji za zdravlje životinja od 2007. do 2013. godine*, pod geslom da je "bolje sprječiti nego liječiti".

5. Naglašava:

- potreban je holistički i koordiniran pristup pčelinjoj zdravstvenoj zaštiti. Iako su akcije, koje su Priopćenjem predložene, korisne ili imaju potencijal da to budu, temeljito praćenje isporuka u sljedećih nekoliko godina bit će za to presudno;
- nastavak istraživanja i agro-financijske akcije treba uzeti u obzir za razdoblje poslije 2013. godine;
- postoji potreba za podupiranjem programa uzgoja, koji su usmjereni na bolesti i nametnike (osobito protiv varooze);
- promicanje odgovarajućeg upravljanja zemljištem (osobito poljoprivredne prakse promicanjem cvjećem i peludom bogatih livada i njiva) i ostalih agro-ekoloških ciljeva – presudno za povećanje biološke raznolikosti (kako je predloženo u 2020 ciljeva bioraznolikosti), uključujući i poljoprivredne i šumske bioraznolikosti, kao i očuvanje prirodnih staništa medonosnih pčela, divljih pčela i bumbara, s obzirom na njihovu značajnu ulogu u opršivanju;
- **Uredbu (CE) br 1107/2009** Europskog parlamenta i Vijeća o plasiranju proizvoda za zaštitu bilja na tržištu i **Direktivu 2009/128/CE** Europskog parlamenta i Vijeća kojom se uspostavlja okvir za **Zajedničko djelovanje** - kako bi se postigla održiva upotreba pesticida koja će se utvrditi jednom kada stupi na snagu novi okvir za autorizaciju i korištenje sredstava za zaštitu bilja u EU.

6. Ističe da:

- sami pčelari su prvenstveno odgovorni za zdravlje svojih pčela, osobito kroz primjenu dobre pčelarske prakse u skladu s važećim pravilima, te je stoga bitno osigurati kvalitetne programe za usavršavanje pčelara u svim državama članicama EU i potaknuti pčelare za sudjelovanjem, a nacionalni pčelarski i zdravstveni stručnjaci bi trebali podržati ove programe obuke;
- važno je poticati zainteresirane da se povode prema smjernicama dobre pčelarske prakse i konzultiraju sa pčelarskim savezima tijekom razvoja pčelarskih programa i povezanih propisa;

- prateće akcije od strane nacionalnih pčelarskih zdravstvenih stručnjaka mogu pomoći da se podigne svijest lokalnih pčelara o njihovoj odgovornosti i pčelinjim bolestima, te da im se osigura veterinarska pomoć;
- ospozobljavanje službenika nadležnih tijela je bitno za sprječavanje uvodenja neobičnih (egzotičnih) prijetnji za pčele. Osim toga, važno je da države članice motre egzotične nametnike kako bi se olakšalo njihovo rano otkrivanje i presretanje;
- tamo gdje se za zaštitu bilja koriste sredstva koja potencijalno mogu biti štetna za pčele - korisna je bliska suradnja između lokalnih pčelara i poljoprivrednika.

7. Poziva Komisiju da:

- omogući pilot programa nadzora, koordiniran novoimenovanim *Referentnim laboratorijem Europske Unije za zdravlje pčela*, na raspolažanje svim stranama na koje se to odnosi;
- nastavi s pružanjem obuke za tijela odgovorna za zdravlje pčela;
- razvija, tamo gdje je to potrebno, ne-regulatorne instrumente, kao što su EU smjernice o općim načelima za kontrolu određenih bolesti i za tretmane liječenja pčela (posebice protiv varooze);
- se ispita mogućnost pružanja daljnjih poticaja za farmaceutski sektor kako bi se povećala ponuda te kako bi se povećala dostupnost odbrenih veterinarsko-medicinskih proizvoda za pčele;
- razmotri pčele i druge manje vrste prilikom pružanja i predlaganja, ukoliko je to opravdano, pojednostavljeno odobrenje zahtjeva za veterinarsko-medicinske proizvode;
- procijeni potrebu za dodatnim pravilima o kontroli rezidua u medu za razne pesticide i veterinarske lijekove te predloži mјere koje se smatraju potrebnima;
- nastavi daljnje ažuriranje proizvoda za zaštitu bilja u sustavu procjene rizika za pčele, i traži moguće nedostatke u metodologiji procjene rizika i eliminira ih gdje oni postoje, ako se to smatra znanstveno značajnim ili relevantnim za zdravlje pčela;
- procijeni potrebu za finansijskom potporom i financiranjem dugoročnih istraživanja o zdravlju pčela i uzrocima povećanja gubitaka pčela, uključujući i razvoj alternativnih metoda za kontrolu glavnih pčelinjih bolesti i nametnika (posebice varooze);
- razmotri finansijske potpore za nacionalne pčelarske programe za period nakon 2013. godine;
- ozbiljno uzme u obzir pčelinje nametnike i bolesti prilikom razmatranja Odluke Vijeća 2009/470/EC od 25. svibnja 2009. o izdacima u području veterinarne, te da se teži mogućnosti financiranja nacionalnih programa za suzbijanje, kontrolu i praćenje takvih bolesti.

mr. sc. Nenad Stržak,
pčelar - 40 godina
aktivnog članstva u
HPS-u

Bagrem i potpora

Ima li sličnosti između paše bagrema (kadulje) i potpora? Tijekom godine gotovo da nema pčelarskog skupa ili sastanka gdje se ne izgovaraju te dvije riječi. Dakle, slične su prema pojavljuvanju. Zamedi li bagrem - eto zadovoljstva vraćanja uloženih sredstava i rada u pčelinje zajednice te veće ili manje dobiti, ovisno o pašnim prilikama, znanju, vještini i sreći. Zaredaju li se kišni dani, hladne noći, mraz, topli vjetrovi ili općenito loše vremenske prilike – evo razloga za nezadovoljstvo i razočaranje. Slični su osjećaji i u situaciji ako ostvarimo potporu, pa postajemo dobitnici ili ako ne ostvarimo potporu, te zapravo postajemo gubitnici.

Potciji, potpore, bespovratna sredstva, *fond za ovo i ono* – sve su to riječi i pojmovi koji asociraju na neki dobitak, na nešto čime se možemo okoristiti ako se nađemo u skupini dobitnika. Postao je to stil života našeg društva i države, pa tako i nas pčelara. Tako smo i mi pčelari izradili *Nacionalni program potpora na području pčelarstva*.

Koliko je samo potrošenih sati u objašnjavanju i pojašnjavanju onoga što je napisano i onoga što se čita između redaka. Pritom se pitamo - što je s onim što nije napisano i što ne možemo pročitati između redaka, a nekako osjećamo da postoji?! Oko *Nacionalnog programa* među pčelarima su vidljive podjele na one koji mogu nešto dobiti i na one koji neće dobiti, na pripadnike interesnih skupina koji "tjeraju vodu na svoj mlin" i samostalne strijelce koji odapinju strijele u svim smjerovima i na sve mete.

Zašto je to tako? Životno iskustvo nas uči da nema dobitka ako na drugoj strani istovremeno nema gubitka. Loše je kada se država bavi pitanjem pre-raspodjele, kada zapusti proizvodnju, kada država troši više nego što stvara te se mora zaduživati. Teže je stvoriti kvalitetne uvjete privređivanja nego se permanentno zaduživati na imovinu koju je netko drugi stvarao, a pritom će dug vraćati prauuci! Loše je i kada mi pčelari sve podređujemo bagremovoj paši, a istovremeno propuštamo raznovrsnost slabijih paša, kao specifičnost hrvatskih pašnih mogućnosti i medova. Ponuda seta različitih vrsta meda u malim pakiranjima, koji kupovno čine jedan proizvod, podigla bi našu prepoznatljivost na daleko višu razinu nego proizvodnja velikih količina bagrema. No, za to se treba organizirati, i to u svim segmentima pčelarske proizvodnje – od pčelara, pčelarskih tvrtki, trgovačkih lanaca pa sve do potrošača!

A ima li razlike između bagrema i potpora? Ako ne zamedi – svu štetu snosi pčelar, a ako potpore ne daju očekivani rezultat – onda štetu snosi pčelar za svoj dio uloženih sredstava, a svi ostali za onaj drugi dio. Čak i onda kada se radi o „tuđim“ ili „bespovratnim“ sredstvima. Ona su takva samo prividno, često su put u dužničko ropsstvo i bilo bi bolje trošiti energiju na vlastito stvaralaštvo, proizvodnju, te život u skladu s novo stvorenom vrijednosti nego na trošenje nezaradenog ili tuđeg novca. Kad-tad sve dolazi na naplatu u skladu sa stihovima jedne poznate skladbe – „Sve se vraća, sve se plaća“. Doudše, ne mora se vraćati u novcu – može i u naturi.

OBAVIJEŠT BLAGAJNICIMA

Mole se blagajnici pčelarskih udruga da prilikom uplate članarina u poziv na broj ne upisuju broj koji koriste pašni povjerenici, a te dvije uplate da nikako ne uplaćuju zajedno.

SPONZORI 130. OBLJETNICE ČASOPISA HRVATSKA PČELA

<p><i>dar pčela i prirode</i></p>		

Stjepan Vuković, prof.
- pčelar i član PD Zagreb

Radovi na pčelinjaku u lipnju

Lipanj je idealno vrijeme za proizvodnju matica, kako za vlastite potrebe tako i za tržiste. Postoji više načina proizvodnje matica i isti su opisani u literaturi. Što se tiče zamjene matica, ona bi se trebala vršiti svake dvije do tri godine jer su prve dvije godine matice najplodnije. Istina, pčelinja zajednica i sama teži imati dobру maticu, pa zato čim osjeti dotrajalost ili iscrpljenost matice pristupa tzv. *tihoj izmjeni matici*. To je prirodna pojava koja se ne mora sresti kod svih pčelinjih zajednica, odnosno - nije kod svih zajednica podjednako zastupljena.

Lipanj je mjesec u kojem pčele dostižu vrhunac svog razvoja. To je mjesec cvatnje amorfne u Posavini, lipe u Podravini, kestena u okolici Kostajnice, Karlovca, Istri i drugim predjelima, te livade u svim dijelovima Hrvatske. Dakle, lipanj je mjesec još jednog dobrog vrcanja meda.

Radovi koje izvodimo u lipnju su sljedeći:

- nastavak radova iz mjeseca svibnja
- umnožavanje pčelinjih zajednica
- proizvodnja i zamjena matica
- skupljanje propolisa
- proizvodnja matične mlječi
- vrcanje meda

NASTAVAK RADOVA IZ MJESECA SVIBNJA

Ukoliko krajem svibnja nismo završili vrcanje bagremovog meda - tada ćemo to napraviti u prvim danima lipnja. Prilikom vraćanja izvrcanih okvira, isti se u uvjetima nektarne paše mogu odmah vratiti u košnicu tijekom dana. Međutim, ukoliko je izostala

paša - tada ih je najbolje vratiti navečer. Prije vraćanja dobro ih je malo poprskati vodom kako bi pčele što lakše popravile oštećene stanice i iste premile za smještaj novog nektara. Po završenom vrcanju mnogi pčelari kreću put Posavine na amorfu, koja počinje cvjetati početkom lipnja odmah po završetku bagrema. U povoljnim godinama cvatnja traje do 15 dana, uz obilje cvjetnog praha, pa pčele na amorfi mogu skupiti od 20 do 30 kg meda. Med je tamnocrvene boje dobrog i finog okusa. Tijekom lipnja nastavljamo sa skupljanjem cvjetnog praha s amorfne i kestena, hvatanjem rojeva, kontroliranjem zdravstvenog stanja pčela i legla te opskrbom vode u našim pojlicama za pčele.

UMNOŽAVANJE PČELINJIH ZAJEDNICA

To je postupak kojim se pčelari služe u svrhu povećanja broja pčelinjih zajednica. Prilikom umnožavanja važno je napomenuti kako se isto obavlja uz dodavanje zrelih matičnjaka ili s mladom maticom, budući da uspjeh u pčelarstvu ovisi o nizu faktora, ali prvenstveno o dobroj i plodnoj pčelinjoj matici.

POSTUPAK UMNOŽAVANJA PČELINJIH ZAJEDNICA DODAVANJEM MATIČNJAKA

Osim prirodnog rojenja, postoji i mogućnost povećanja pčelinjih zajednica razrojavanjem, odnosno umnožavanja pčelinjih zajednica rojidbenim matičnjacima. To umnožavanje pčelinjih zajednica moguće je obaviti oduzimanjem određenog broja okvira s leglom i pčelama (najčešće 3 do 4 okvira) uz dodavanje 2 okvira s medom i cvjetnim prahom, kako iz zajednice koja se sprema na rojenje tako i iz svake druge pčelinje zajednice koja je dovoljno jaka i zdrava, uz dodavanje rojidbenog matičnjaka. Ono što je najvažnije u tom postupku je što nova zajednica koju stvaramo i kojoj dodajemo matičnjak ne smije imati maticu, a ukoliko se ista formira od druge zajednice (nerojidbene) - potrebno je proći 6 sati, s obzirom na to da se svaka pčelinja zajednica koja nema maticu osjeti obezmatičenom najkasnije za 6 sati. S dodavanjem matičnjaka ne treba odugovlačiti jer se može dogoditi da ih pčele zbog zakašnjelog dodavanja razore. Obično se dodaju dva matičnjaka, ali može i više. Povećanje broja pčelinjih zajednica možemo osigurati na isti način i uz dodavanje matičnjaka *tihe izmjene* ili prisilnih matičnjaka koji

se smatraju matičnjacima lošije kvalitete. U svakom slučaju, razrojavanju se ne pristupa ukoliko na pčelinjaku nemamo zrelih matičnjaka.

POSTUPAK UMNOŽAVANJA PČELINJIH ZAJEDNICA DODAVANJEM MATICE

Sve što je spomenuto u prethodnom odnosi se i na ovaj postupak, samo što se zajednici dodaje oplođena matica iz uzgoja putem kaveza u kojem se ista nalazi. Tu oplođenu maticu možemo nabaviti od proizvođača matica izravno ili kupovinom iste u pčelarskim trgovinama, ili je za vlastite potrebe i sami možemo proizvesti. Međutim, pčelinja zajednica će primiti i tek izleženu maticu ukoliko je nekoliko dana bila bez otvorenog legla i matičnjaka i u košnicu je pustimo kroz leto dok ona s otvorenim leglom i bez matičnjaka prima samo sparenu maticu. Važno je napomenuti kako se prilikom razrojavanja pčele sakupljačice vraćaju u staru košnicu, stoga nukleusima koje smo oformili prvih nekoliko dana treba naliti malo vode u hranilicu dok ne dobiju nove pčele sakupljačice. Povećanje broja pčelinjih zajednica moguće je obaviti i skupljanjem pčela iz jedne ili više zajednica uz dodavanje oplođenih matičnjaka ili maticice te odvoženje istih na udaljenost oko 3 km od pčelinjaka, kako se pčele sakupljačice ne bi vratile u matičnu zajednicu.

PROIZVODNJA I ZAMJENA MATICA

Lipanj je idealno vrijeme za proizvodnju matica, kako za vlastite potrebe tako i za tržiste. Postoji više načina proizvodnje matica i isti su opisani u pčelarskoj literaturi. Što se tiče zamjene matica, ona bi se trebala vršiti svake dvije do tri godine jer su prve dvije godine maticice najplodnije. Istina, pčelinja zajednica i sama teži imati dobru maticu, pa zato čim osjeti dotrajlost ili iscrpljenost maticice pristupa tzv. *tihoj izmjeni maticice*. To je prirodna pojava koja se ne mora sresti kod svih pčelinjih zajednica, odnosno - nije kod svih zajednica podjednako zastupljena. Ukoliko je matica dotrajala i želimo je zamijeniti kupljenom maticom, tada se prvo odstrani stara matica, pa se nakon nekoliko sati (6) dodaje nova matica u kavez. Nakon dan, dva, pčele će pojesti šećerno-medeno tjesto i iz kaveza izvesti novu maticu. Ukoliko sami proizvodimo maticice, tada ćemo staru maticu staviti u kavez koji ćemo staviti na okvire iznad legla i istu držati 24 sata, potom ćemo je zamijeniti mladom maticom u tom kavezu, a na izlaz iz kaveza staviti malo šećerno-medeno tjesto. Ukoliko nemamo sparenih matica za dodavanje, zajednica će prije primiti zreli matičnjak nego nesprenu maticu.

SAKUPLJANJE PROPOLISA

Ljeto je pravo vrijeme za sakupljanje propolisa koji ima veliki značaj za zdravlje ljudi - kao prirodnji proizvod, sa dokazano najboljim ljekovitim učinkom. Sakupljanje propolisa obavlja se pomoću mrežica otvora do 3,5 mm, koje se stavljuju iznad okvira, a ispod ventilacijske mrežice. Mrežica za propolis treba biti malo odignuta kako bi pčele mogle prolaziti ispod nje, a također treba malo odignuti i poklopac

radi jačeg strujanja zraka. Pčele sakupljaju propolis sa pupova različitih biljaka, a najviše sa pupova topole, kestena, breze, vrbe, smreke i bora. Tako, ovisno o biljci s koje ih donose, imamo propolis različite boje i sirovinskog sastava, a ukupna količina sakupljenog propolisa može se kretati od 100 do 450 grama po košnici.

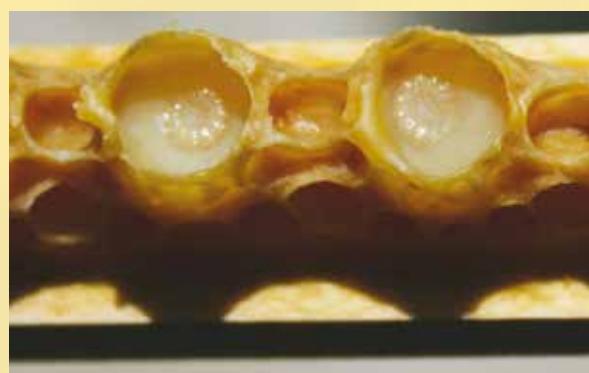

PROIZVODNJA MATIČNE MLJEĆI

U lipnju je moguće sakupiti dosta matične mljeći koju izlučuju pčele radilice iz mlječnih žlijezdi, u dobi do 14 dana starosti. Svaki pčelar može proizvesti matičnu mlječ za svoje potrebe ili za prodaju. Ista se dobiva iz postojećih matičnjaka ili putem voštanih ili plastičnih osnova matičnjaka, u koje se stavi po kapljica razrijeđene matične mlječi i na njih prenesu što mlađe radilice ličinke. Ukoliko je paša slaba - pčele treba prihranjivati. U praksi se pokazalo da se najbolji rezultati postižu ako se proizvodnja mlječi odvija uz potpunu odsutnost maticice. Velika osjetljivost matične mlječi na vanjske utjecaje daje dosta brige oko njezinog čuvanja.

VRCANJE MEDA

Sve što smo napisali za vrcanje meda u travnju i svibnju vrijedi i za lipanj, s tim što sada moramo biti dosta oprezni pri vrcanju meda, odnosno prilikom vađenja punih okvira i vraćanja praznih u košnicu, kako sebi i susjednim pčelarima ne bi izazvali građež na pčelinjaku i prouzročili goleme štete. Ovo je pravo vrijeme za odvajanje dijela meda u okvirima i stavljanje istog u pričuvu za potrebe pčelinje zajednice tijekom zime i eventualnih zimskih intervencija na pčelinjaku. Osim toga, nije na odmet podsjetiti da se **kestenov med ne ostavlja za prezimljavanje pčela**.

Josip Krž,
pčelar i uzgajivač
matica iz Zagreba

Kako pčelarim *Farrarovom košnicom?*

Radi se sa cijelim nastavcima, a ne pojedinačno sa svakim okvirom, od prosječne paše zajednice naprave dobru, brže se puni saće medom i kako ga brzo pčele ventiliraju i dobro poklapaju. Ako paša bude "tiha i duga" s malim dnevnim unosima, tu veliku prednost ima *Farrarova košnica*, upravo radi visine okvira, pčele ne razbacuju nektar posvuda, ne rade male flekice po saću, već ga ravnomjerno pune. Što se pak oplodnjaka tiče, mi koristimo 8-okvirni nastavak koji je pregrađen po polovici i stalno imamo jaku zajednicu koja dobro hrani mladu maticu prije same oplodnje, a po završetku uzgoja imamo izuzetno jake pomoćne zajednice koje vrlo lako prezimljavaju s mlađim maticama, i u proljeće se od istih dobije od četiri do šest oplodnjaka.

ZAŠTO SAM SE UOPĆE ODLUČIO ZA FARRAROVU KOŠNICU?

Odgovor je vrlo jednostavan. Naime, čovjek iz dana u dan nije sve mlađi već je sve stariji i samo dizanje teških nastavaka počinje biti problem. Međutim, budući da sam ja i istraživač, najviše me je zainteresirala upravo ova košnica i njezine velike prednosti, a isto i neke mane koje ima, kao i svaka druga košnica. Ova košnica mi se pokazala izvrsna jer sam i uzgajivač matica, tako da u bilo čemu uvjek koristim istu veličinu okvira, neovisno - kao proizvodnu zajednicu ili kao oplodnjak za oplodnju matica.

KOJE SU ZAPRAVO PREDNOSTI FARRAROVE KOŠNICE?

Radi se sa cijelim nastavcima, a ne pojedinačno sa svakim okvirom, od prosječne paše zajednice naprave dobru, brže se puni saće medom i kako ga brzo pčele ventiliraju i dobro poklapaju. Ako paša bude "tiha i duga" s malim dnevnim unosima, tu veliku prednost ima *Farrarova košnica*, upravo radi visine okvira, pčele ne razbacuju nektar posvuda, ne rade male flekice po saću, već

ga ravnomjerno pune. Što se pak oplodnjaka tiče, mi koristimo 8-okvirni nastavak koji je pregrađen po polovici i stalno imamo jaku zajednicu koja dobro hrani mlađu maticu prije same oplodnje, a po završetku uzgoja imamo izuzetno jake pomoćne zajednice koje vrlo lako prezimljavaju s mlađim maticama, i u proljeće se od istih dobije od četiri do šest oplodnjaka. Ove matice koristim za izmjenu matica u proizvodnim zajednicama prije glavne paše.

KOJE SU MANE FARRAROVE KOŠNICE?

Mnogi će reći previše nastavaka, puno premetanja, zapravo nema te košnice za koju će se svi pčelari složiti da je idealna. Zašto? Jednostavno - jer u prirodi idealno ne postoji, ili bolje reći - ne postoji idealni pčelari. Što me je zapravo vodilo da se opredijelim za ovu vrstu košnice? Čitajući knjigu prvog učitelja pčelarstva u svijetu Antona Janše, koji je prije 250 godina napisao da je **najbolja visina saća za zimovanje od 13 do 18 cm** i upravo je to bilo ono što me je zainteresiralo da to i proučim. Budući da sam tada pčelario sa AŽ standard košnicom, koja je za mene premala i ograničenog prostora, jednostavno - *muka za pčele i pčelara*,

POKRETNI PČELINJAK S FARRAR KOŠNICAMA, FOTO: V. LESJAK

prelazim na *LR* - što je *košnica iz mašte*, ali ni tu nisam stao jer mi je preteška i odlučio sam se za Farrarovu košnicu - za koju smatram da će ispuniti moja očekivanja.

Već nekoliko godina isprobavam i radim usporedbe sa 8-okvirnom Farrarovom, i na jesen ču imati rezultate, jer tu je tehnologija nešto drugačija nego kod 10-okvirne. No, već sada ču spomenuti kako pripremam zajednicu za glavnu pašu i kako mijenjam maticu u *8-okvirnoj Farrarovoj košnici*.

NA KOJI NAČIN PRIPREMAM ZAJEDNICU ZA ZIMOVANJE U FARRAROVU KOŠNICU?

Poznato je da tijekom pašne sezone, a osobito na paši bagrema, ova košnica na dva nastavka ima plodište, iznad plodišta se nalazi matična rešetka, i dalje ovisi o jačini zajednice da bude od 4 do 6 nastavaka medišta. Kada završi glavna paša - zajednicu ostavljam na 2 nastavka plodišta i 3 medišta, ukupno pet nastavaka, ako se stigne - na pašu amorce tada dižem jedan plodišni nastavak, a na njegovo mjesto stavljam nastavak sa satnom osnovom. Zašto? Odgovor je da još uvijek postoji opasnost od rojenja, ali na paši amorce pčele izuzetno dobro i pravilno grade sače, gotovo bez ijedne trutovske stanice, ako je u zajednici mlada matica. Istu stvar radim i ako idem na pašu kestena - tada je gradnja još pravilnija, a na unosima se ništa ne gubi, već nam je sače u plodištu uvijek mlado, čisto, a to je više od pola zdravlja zajednice. Kada završi paša kestena - preseljavam na livadnu pašu, gdje više ne diram plodište već skidam jedan medišni nastavak i pristupam prvom tretmanu protiv varoe, i to isključivo kontaktnim

ZIMOVANJE U FARRAR KOŠNICAMA, FOTO: R. ŽIVADINOVIC

sredstvom (*Rotenon*). Sada je košnica na 4 do 5 nastavaka i još uvijek je matična rešetka iznad drugog nastavka.

ZAŠTO DRŽIM MATIČNU REŠETKU I DALJE?

Odgovor: matica zanese cijele okvire od letvice do letvice bez mednih vijenaca, i to u oba plodišna nastavka. Ako bude jedan bezpašni period u srpnju, u tom vremenu interveniram sa 2 kilograma pogače. Zašto? Zato da ne bude prekida legla ili smanjenja zalijeganja jer u tom periodu matice počinju zalijegati zimske pčele, a s pogačom sigurno dobivam 3 do 4 okvira legla, i to dugoživućih pčela. Početkom rujna radim kompletan pregled zajednice i tada ih odmah ostavljam kako će zimovati i radim drugi tretman kontaktnim sredstvom protiv varoe, s obzirom na to da nikada ne prihranjujem pčele šećerom za zimske zalihe već im ostavljam isključivo pun nastavak meda, a po potrebi i dva, ako to zahtijeva jačina zajednice. Znači, miče se matična rešetka i zajednica se svodi na tri ili četiri Farrarova nastavka i tako zajednica ostaje do proljeća, ali moram reći da sredinom studenog napravim zimsko tretiranje protiv varoe.

ŠTO I KAKO U PROLJEĆE RADIM SA FARRAROVOM KOŠNICOM?

Sve ovisi o vremenu, ali sigurno je jedno - da početkom ili najkasnije polovinom veljače dodajem pogaču, koju radim sam, i to - pekarskim kvascem i šećerom u prahu, u omjeru 1 kg pekarskog kvasca i 10 kg šećera, s dodatkom 1 posto mlijecne kiseline (da se pogača ne stvrđnjava). Ovdje moram naglasiti da kvasac ne prokuhavam, već ga koristim isključivo svježeg i ne smije se dodavati nikakva tekućina niti med jer bi pogača curila, sve se to napravi u pekarskoj ili nekoj drugoj mješalici. Pogaču zapravo dodajem onog trenutka kada pčele počinju s unosom prve peludi sa lijeske ili ive. Dalje nam sve diktiraju vremenske prilike, ako vrijeme bude pogodno, tada u trećoj dekadi ožujka ili početkom travnja napravim zamjenu mjesta nastavaka (rotaciju). Znači, onaj nastavak koji je bio treći sada bude prvi, drugi ostaje na istom mjestu, a prvi dolazi kao treći. Ovako zajednica ostaje dok ne krene paša vrbe, voća, a kasnije i uljane repice moramo biti spremni na dodavanje nastavka sa satnom osnovom - tu je opet zajednica do zajednice. Nastavak s osnovom dodajem uvijek između drugog i trećeg nastavka, a nakon nekoliko dana napravim kontrolu - *kako koja zajednica gradi*. Ako je ostala veća količina zimskih zaliha meda, tada ga stavljam u jedan nastavak, a to bude četvrti, i tada stavljam matičnu rešetku na treći kako matica ne bi prešla na taj med i tu se zadržavala na nekoliko praznih stanica jer noći još znaju biti hladne i onda matica ode u najtopliju zonu i teško se spušta u drugi i treći nastavak, gdje ima prostora za polaganje jaja.

KAKO PRIPREMAM FARRAROVU KOŠNICU ZA GLAVNU PAŠU?

Poznato je da se približno zna kada će krenuti glavna paša, a to je u mom kraju **bagrem**. Oduvijek se računa da otkada procvate marelica - za 42 dana kreće bagrem. Kako bi pčele iskoristile glavnu pašu za to ih treba pripremiti, da ne uđu u rojevno stanje.

KADA TREBA PRIPREMITI ZAJEDNICU?

Zajednicu treba pripremiti najkasnije od 15 do 18 dana prije početka cvatnje bagrema. Kako ja pripremam **Farrarovu košnicu**? Na podnicu stavljam nastavak, bočni okviri moraju biti izgrađeni, puni medom i peludi, u sredinu idu tri okvira sa nepoklopljenim leglom i maticom, a sve ostalo - satna osnova. Isto tako napravimo i s drugim nastavkom i stavljam matičnu rešetku. Sve ostalo poklopljeno leglo rasporedim u medišne nastavke, i to po stupu. Znači, okviri s leglom dolaze jedni iznad drugih, a pored legla stavljam osnovu. Sav med koji bude u košnici stavljam na vrh, a to bude šesti ili sedmi nastavak. Kada krene glavna paša jednostavno se ti medni nastavci skinu i izvrcaju. Kada smo sve ovo napravili, nakon osam dana moramo pregledati sve nastavke iznad matične rešetke da pčele nisu izvukle matičnjake, a ako su ih povukle to treba porušiti, kako kasnije ne bi imali problema, jer može se dogoditi da se takva zajednica izroji.

KAKO PRIPREMAM 8-OKVIRNU FARRAROVU KOŠNICU ZA GLAVNU PAŠU?

Kao što sam rekao na samom početku, već dvije godine pokušavam istražiti kako najbolje pripremiti zajednicu u 8-okvirnoj **Farrarovoj košnici**. Došao sam do interesantnih rezultata, ali s puno rada i upornosti. Za svaku proizvodnu zajednicu imam po dva nukleusa koji prezime na tri nastavka, a osnovna zajednica prezimljava na četiri. U proljeće se sve isto radi kao i sa 10-okvirnom košnicom. Kada dođe vrijeme za pripremu za glavnu pašu, tada se to radi ovako: plodište se priprema kao i kod 10-okvirne košnice, matična rešetka dolazi na drugi nastavak, iznad rešetke redom dolaze četiri okvira legla, pored legla osnova i izgrađeno sače, i tako do petog nastavka, zatim

FARRAR KOŠNICE U SEZONI, FOTO: R. ŽIVADINOVIC

se u nukleusima pronađe matica, koja ostaje sa nepoklopljenim leglom na starom mjestu. Sve poklopljeno leglo iz dva nukleusa, a to bude oko tri nastavka sa po četiri do pet okvira legla, spajamo s proizvodnom zajednicom. Spajamo ju na način da na proizvodnu zajednicu (i to na peti nastavak) stavljam uokvirenu matičnu rešetku koja ima leto. Zapravo, ta rešetka i ne služi ničemu osim što ima leto i pčele ne spoje okvire. Ovakva zajednica na kraju bagremove paše bude na 8 do 9 nastavaka. Na oglednom pčelinjaku od deset zajednica godišnji prosjek je bio **125 kilograma izvrcanog meda**, i to samo na dvije paše bagrema i kestenova. Za iduću godinu pripremam kontejner za selidbu 24 zajednice koje će biti pripremljene na ovaj način.

KAKO I KADA MIJENJAM MATICE U FARRAROVU KOŠNICI?

Garancija dobrih i visokih priloga je svakako mлада i kvalitetna matica, stoga svaki imalo ozbiljan pčelar mijenja najkasnije dvogodišnju maticu mladom maticom. Ja to radim gotovo svake godine na **80 posto pčelinjih zajednica**, na način da na peti nastavak proizvodne zajednice stavim mrežu (može i ona za komarce), na mrežu uokvirenu matičnu rešetku s letom i onda nukleus na jednom **Farrar nastavku**. To radim kada krene kestenova paša. Nakon pet dana mičem mrežu, tako da obje zajednice jedno vrijeme komuniciraju. Nakon deset dana taj nukleus spuštam na podnicu, na taj nastavak s mladom maticom stavljam nastavak s praznim svijetlim izgrađenim sačem i matičnu rešetku, a plodište sa starom maticom dižem na mjesto nukleusa i za nekoliko dana pronalazim maticu koju uklanjam, ili ako je po procjeni dobra, stavljam u mali oplodnjak do kasnije zamjene.

Možda sve ovo izgleda malo previše posla, ali kada se to radi u praksi - to je izuzetno brzo i jednostavno. Ima tu puno prednosti, moja niti jedna matica nije u kavezu za dodavanje. Na ovaj način nema gubitaka matica, a za nešto gdje nema gubitaka treba se i potruditi. Ako čovjek ništa ne uloži, ne može ništa niti očekivati. Prema tome, u ovim slučajevima kako ja radim uložen je rad, a svi rezultati koji dolaze su mi nagrada.

Miloš Milosavljević,
pčelar iz Baljevca na Ibru, Srbija

Izrada košnica vrškara

Ako želimo da nam *vrškara* izgleda lijepo, moramo se poslužiti kalupom ili šablonom za pletenje ovakvih košnica. Uz pomoć šablonu svaka ispletena *vrškara* je identična drugoj, a i zapremina tako pletenih *vrškare* je uvijek ista. *Vrškare* se ne pletu velikih zapremina. *Vrškara* zapremine od max. 20 litara je idealna za siguran razvoj pčelinje zajednice, a i garantira pčelaru da će zajednica svake godine iz takve *vrškare* ići na rojenje.

Dok ovo pišem mjesec travanj ulazi u svoju zadnju dekadu, a moje *vrškare* ulaze u rojivo stanje. Povoljne vremenske prilike ovog proljeća utjecale su da se zajednice u košnicama dobro razviju, a u *vrškarama*, zbog ograničenog prostora i tjeskobe, prvi rojivo matičnjaci su zaneseni od strane matice. Radujem se ja mojim prvim ovogodišnjim rojivima pčela iz mojih jednostavnih košnica - *vrškara*. Radujem se jer rani prirodni rojevi početkom svibnja, gotovo sa sigurnošću, garantiraju dobar prinos meda. Da, dragi moji čitatelji. Prvi rojevi (ili *prvacici*), kako se kod mene oni nazivaju, čine pčele koje su doživjele ono što mnoge pčelinje zajednice priželjkuju i žele - da se vode instinktom za održavanjem vrste - umnože, razmnože. Stalna je to želja pčela. I kada dožive to zadovoljstvo, one se osjećaju preporođeno te s duplo većim elanom i željom ulaze u nastavak života i rada.

MATERIJAL ZA IZRADU, FOTO: M. MILOSAVLJEVIĆ

Pčele koje su sudjelovale u rojenju su rasterećene pčele, jer osim brze izgradnje svog novog doma i sakupljanja što veće količine njima potrebne hrane, ne opterećuju se drugim događanjima u košnici.

POČETAK IZRADE, FOTO: M. MILOSAVLJEVIĆ

FORMIRANJE VRŠKARE, FOTO: M. MILOSAVLJEVIĆ

I tako, *roj prvak* iz moje *vrškare* će do cvjetanja bagrema sagraditi svoj novi stan, a na bagremu ga i pošteno napuniti. Budući da sam ga smjestio u nešto veću *vrškaru*, polovinom svibnja ću ispod *vrškare* dodati LR nastavak sa jednim ili dva okvira legla iz mojih nastavljača. Nakon prelaska matice u podmetnuti LR nastavak, ugradit ću *Hanemanovu rešetku* između *vrškare* i nastavka. Pčele će užurbano graditi sače u dodanom tijelu, a *vrškaru* će koristiti za smještaj unešenog nektara, meda s nepreglednih livadskih paša. Krajem srpnja, u skinutoj i od pčela oslobođenoj *vrškari*, čekat će me *zreli zatvoreni med*, smješten u čistom pčelinjem saču, bijelom kao snijeg, s fermentiranom i dobro konzerviranom peludi, tom vrijednom i ljekovitom tvari, koju su tek rijetki pčelari imali prilike uživati - jesti.

Znači, rojenjem se nije izgubio med već su zadovoljne pčele, stvarno vrijedno radeći, nakupile med u saču iz *vrškare*, kakav se danas vrlo rijetko može sresti i konzumirati.

Rojenjem sam dobio i dva, tri nova roja pčela. Roja, koji će sljedeće godine biti uzdanica i garancija uspješnog pčelarenja jer rojevi koji slijede nakon prvog roja su pčele koje vodi mlada, rojivo matica, koja kada se spari napravi snažnu i jaku pčelinju zajednicu do isteka pašne sezone. Ako pčelar ne bude škrt, te takvim rojivima pčela dodavanjem hrane malo pomogne, pogotovo košnici koja se rojila, uspjeh ne smije izostati.

Ukratko sam ispričao dio svojih radnih operacija, koje s uživanjem obavljam ovih dana - hvatajući rojeve pčele, koji se veselo i s pjesmom u letu pojavljuju na *pčelarskom nebu*, u mom pčelinjaku.

ZAŠTITA VRŠKARE MJESAVINOM KRAVLJE BALEGE S DODATKOM USITNJENE TRAVE ILI SIJENA , FOTO: M. MILOSAVLJEVIĆ

POSTUPAK IZRADE VRŠKARE

Pčele vole košnicu **vrškaru**. Ne samo što im ona omogućava zdravu i čistu prostoriju, koja s oblogom od kravljie balege garantira sigurno prezimljavanje, već zbog relativno malog zapremnog prostora omogućava pčelama da rano i dosta brzo dožive radost koja proizlazi iz srca i iz duše – razmnožavanje, koje garantira opstanak vrste.

Svaki pčelar bi u svom pčelinjaku trebao imati barem po jednu jednostavnu i lako sagradivu košnicu – **vrškaru**, koja treba imati dominantno mjesto i poziciju u pčelinjaku, jer ona je simbol rada naših starih a uspješnih pradjedova, djedova, očeva...

A nije ništa lakše nego doći do jedne takve košnice! Sami je sagradimo. Ispletemo od dugih slamki ražene slame (ako posjedujemo taj materijal) ili od vrbovog, relativno tankog pruća, ispletemo **vrškaru**, koristeći vrh borovih grančica kao osnovu.

Naši stari su **vrškare** pleli od loze, paviti (lijane), kojih ima posvuda, u svim krajevima na Balkanu. U jesen, kada mraz zaustavi vegetaciju i kada su grančice drena, a i duge lijane loze, paviti zreli, vrše se pripreme za pletenje naše **vrškare**.

Ako želimo da nam **vrškara** izgleda lijepo, moramo se poslužiti kalupom ili šablonom za pletenje ovakvih košnica. Uz pomoć šablona svaka ispletena **vrškara** je identična drugoj, a i zapremina tako pletere **vrškare** je uvijek ista. **Vrškare** se ne pletu velikih zapremina. **Vrškara** zapremine od max. 20 litara je idealna za siguran razvoj pčelinje zajednice, a i garantira pčelaru da će zajednica svake godine iz takve **vrškare** ići na rojenje.

Vrškara koja se plete po šabloni, koja je prikazana na slici, ima u vrhu na strugu obrađeni, zaobljeni dio lakog drveta, u kojem je izbušeno 16 rupa promjera 6 mm. U svaku rupu tog drvenog, obrađenog vrha, umetne se 16 drvenih, drenovih prutića, dužine 50 cm, promjera na tanjem kraju 6 mm, a na debljem 8 mm. Na dnu **vrškare** (dio koji leži na podnoj dasci) postavlja se obruc promjera 30 cm, načinjenog od plastificirane aluminijске cijevi promjera 16 mm (cijevi koje se koriste u sustavu podnog grijanja). I obruc je izbušen u pravilnom razmaku sa 16 rupa, čiji je promjer 8 mm. Drveni, drenovi prutići se uvuku kra-

jem u rupe na obrucu. Stezanjem vijaka na šabloni vrškara se dotjeruje po izgledu. Da bude bokastija i niža, ili kosija i viša. Pletenje se obavlja s duplim, ne baš debelim lijanama loze paviti. Na svakom prutu lijane se moraju upredati, okretati, kako bi pletenje bilo čvršće. Po završenom pletenju **vrškare**, oštrom turpijom ili brusilicom, napravi se na aluminijskom obrucu otvor ili leta za ulaz i izlaz pčela.

Ispletena i sa šablone skinuta **vrškara** se okači negdje pod nadstrešnicu da ne kisne, a da se na propuhu dobro osuši.

DNO VRŠKARE S HRANILICOM, FOTO: M. MILOSAVLJEVIĆ

Dobro osušenu **vrškaru** treba kvalitetno namazati materijalom koji treba biti lagan, a da za vlagu, koja se stvara u košnici, bude lako propustljiv. U nekim krajevima pčelari koriste pomiješanu žutu zemљu i sitan pijesak. Naprave malter i s istim izvrše obljepljivanje **vrškare**. Međutim, nema boljeg izolacijskog materijala za oblogu **vrškara** od kravljie balege, kojoj se dodaje vrlo malo prosijanog pepela i malo usitnjene pljeve, otpadak od vršenja pšenice ili usitnjene suhe trave, sijena. Moguće je dodati i malo gipsa prije samog početka mazanja **vrškare**. **Vrškaru** treba pažljivo i kvalitetno obljepliti, ne debelim slojem, i tako namazanu treba izložiti vjetrovitom mjestu da se balega na **vrškari** dobro isuši.

Dok se **vrškara** tamo negdje ispod strehe suši, nama ostaje sagraditi podnu dasku na koju ćemo smjestiti našu **vrškaru** naseljenu pčelama. Podna daska ima ugrađenu hranilicu koja se može otvarati i hranom puniti, sa stražnje strane košnice **vrškare**, te se pri prihrani **vrškara** nema potrebe dizati ili pomjerati.

Ako od **ter-papira** napravimo pokrivač sličan kornetu, kod nas pod nazivom **kaptar**, pokrivač, krapuč, osigurali smo sve potrebno kako bi spremni dočekali prvi prirodni roj pčela da ga uselimo u našu napravljenu **vrškaru**.

Vladimir Bilek,
profesionalni
pčelar i ugajivač
matica, potpred-
sjednik HPS-a

Profesionalna proizvodnja propolisa

Nakon glavne i najintenzivnije pčelinje paše (u našem slučaju - u unutrašnjosti RH paše bagrema) na satonoše plodišta, na 8 srednjih okvira (krajnji okviri ne, jer na njima uglavnom nema legla) rasporedi se 1,5 do 2 grama timola po pčelinjoj zajednici, i to na 32 mesta, ili po četiri zrnca timola na svaki okvir. Nakon toga se plodište prekrije tankim prozirnim najlonom, koji od dužine košnice mora biti kraći otprilike 5 do 10 centimetara (na strani prema letu), kako bi pčele mogle normalno komunicirati s medištem.

Iako još uvek mnogi konzumenti, tj. potrošači pčelinjih proizvoda, poznaju uglavnom samo med, već dugi niz godina pčelarstvo nije samo proizvodnja tog osnovnog pčelinjeg proizvoda. Velika većina pčelara, a pogotovo oni koji se pčelarstvom bave malo ozbiljnije ili svoje pčelinje proizvode prodaju na *kućnom pragu*, svjesni su potrebe proširenja ponude raznih pčelinjih proizvoda.

SAKUPLJENI PROPOLIS, FOTO: V. BILEK

Osim toga, svjesni smo i borbe poljoprivrednika protiv korova i njihovog tretiranja našeg okoliša raznim herbicidima i pesticidima, kako bi što više uništili razine korove i nametnike, a u većini slučajeva je naše

medonosno bilje za sve ostale uglavnom korov, koji po svaku cijenu treba iskorijeniti i uništiti.

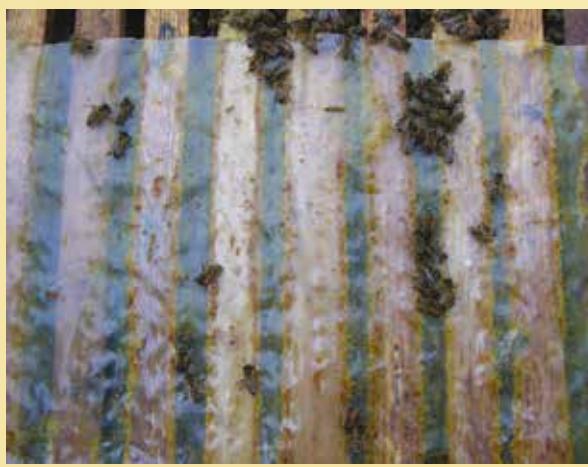
Zbog toga se u pčelarstvu današnjice, pčelar kao pojedinac, mora uz med baviti proizvodnjom i ostalih pčelinjih proizvoda, od kojih je propolis jedan od najjednostavnijih u proizvodnji, skladištenju, ali i tražena roba na tržištu. Tako da pčelari uglavnom nemaju problema s plasmanom propolisa.

Propolis se od davnina sakuplja uglavnom struganjem s letvica, bridova košnica ili okvira. U novije vrijeme sve više pčelara koristi mrežice, ali ovdje ćemo vam probati približiti proizvodnju propolisa pomoću *timola u prahu*.

ZAŠTO TIMOL?

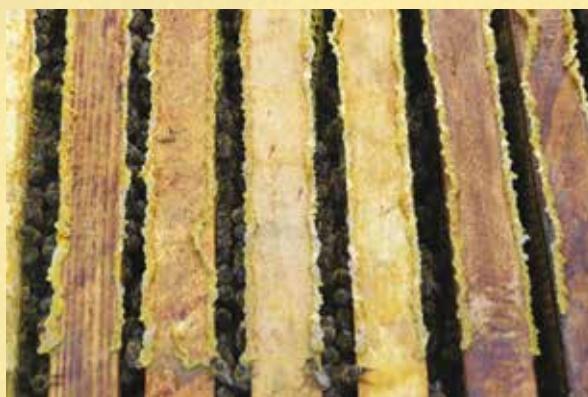
Znamo da je *timol* tvar, koja se koristi u zdravstvenoj zaštiti pčela protiv varoe, u našem slučaju timol će isto tako srušiti i nešto varoe (što je pozitivna protorna pojava), ali prvenstveno ćemo ga koristiti kao smetnju u košnici, koju će naše pčele probati eliminirati, na način da propolisom zaustave hlapljenje timola sa satonoša. Ovom je metodom moguće proizvesti od 10 do 15 dekagrama propolisa po pčelinjoj zajednici.

Puno jednostavnija primjena proizvodnje propolisa pomoću timola je kod LR košnica, i to na stacionaru.

NAJLON NA SATONOŠAMA, FOTO: V. BILEK

PROPOLIS NA SATONOŠAMA, FOTO: V. BILEK

KAKO SE TO RADI?

Nakon glavne i najintenzivnije pčelinje paše (u našem slučaju - u unutrašnjosti RH paše bagrema) na satonoše plodišta, na 8 srednjih okvira (krajnji okviri ne, jer na njima uglavnom nema legla) rasporedi se 1,5 do 2 grama timola po pčelinjoj zajednici, i to na 32 mesta, ili po četiri zranca timola na svaki okvir. Nakon toga se plodište prekrije tankim prozirnim najlonom, koji od dužine košnice mora biti kraći otprilike 5 do 10 centimetara (na strani prema letu), kako bi pčele mogle normalno komunicirati s medištem. Moramo paziti da timol postavimo na sredinu satonoše, kako ga pčele ne bi mogle rilcem skinuti i izbaciti kroz poletaljku, nego ukoliko žele sprječiti hlapljenje timola – moraju propolizirati dio između satonoše i najlonskog pokrova.

STRUGANJE PROPOLISA, FOTO: V. BILEK

Debljina najlona mora biti dovoljna da ga pčele ne mogu izgristi, ali opet ne prevelika, da ne bi bio prekrut. Kada postavimo timol i foliju, normalno vraćamo medišni nastavak, a otvor uz stranu prema poletaljci je dovoljan, kako bi pčele komunicirale sa saćem u medištu, a u slučaju unosa nektara - višak istog spremale u medište. Nailonska folija nam u ovom slučaju služi i kao svojevrsna *matična rešetka*.

Nakon 12 dana lagano skinemo foliju, tako da propolis ostaje na satonošama plodišnih okvira, u obliku malog zidića uz rubove satonoša. Možemo ga skidati pčelarskim dlijetom, ali pčelari udruge „Bagrem“ napravili su svojevrsnu *žlicu za skidanje propolisa*, kod koje kada prijeđemo cijelu košnicu - jednom skupljeni propolis ne može više otpasti, dok ga sami ne izvadimo.

Cijeli postupak možemo ponavljati svakih 12 dana sve do jeseni.

Tako skinuti propolis najbolje je spremiti u kantice od cca 1 kilograma i spremiti u zamrzivač. Kada se dobro ohladi i stvrdne, ili prije primjene - propolis je dobro izmrvit na manje grumene i ostaviti nekoliko dana da se prozrači, kako bi miris timola u potpunosti ispario.

Zaključak je da se na ovaj način po pčelinjoj zajednici može proizvesti najviše propolisa, a ujedno i jednim dijelom - *suzbiti varoa*. Svakih 12 dana se uz skidanje propolisa odmah vidi i stanje pčelinje zajednice, pa se na vrijeme mogu primjetiti određene promjene na zajednici, kao što je *rojevni nagon*, *unos nektara*, *gubitak matic*... Kao primjer može poslužiti pčelar iz Daruvara Ivo Kelemen, koji je na svojim pčelinjim zajednicama u protekloj sezoni proizveo četrdesetak kilograma propolisa.

Ovaj postupak se može primjeniti i kod AŽ košnica na način da se okvir koji zatvara medište mora zrakonepropusno blindirati, a umjesto hranilice se na plodište stavlja mrežica za skupljanje propolisa. Timol se stavi u posudicu između vratašaca košnice i okvirica s mrežicom koji zatvara plodište, a vrata košnice obavezno moraju dobro „dihtati“ kako timol ne bi hlapio prema van.

Za sve nejasnoće ili upite u vezi postupka slobodno se javite u pčelarsku udrugu „Bagrem“ iz Daruvara na broj 098/9778-508.

Lovro Krnić,
ekološki pčelar iz
Karlovca

Gdje je eko-pčelarstvo?

Dobro se sjećam 2001. godine kada je donesen novi *Zakon o ekološkoj poljoprivrednoj proizvodnji*, u kojem je bilo ugrađeno i ozakonjeno ekološko pčelarstvo. Na svim predavanjima, edukacijskim seminarima i sastancima govorilo se o nečemu novom - što još nije viđeno, nešto što je pčelarska budućnost, nešto što će donijeti bolje dane za pčelare. Predviđalo se da će konvencionalni pčelari gotovo pa masovno ulaziti u ekološko pčelarstvo. Bilo je tu još nelogičnosti: odgovorni, koji kada to ne ide kako treba - nisu odgovorni, tvrdili su da *Nacionalni plan* za unaprijed 10 godina, pa čak i nešto manje, predviđa povećanje ekološke poljoprivrede, a time i ekološkog pčelarstva – 15 do 30 posto. Što se dogodilo nakon 10 godina? Ekološko pčelarstvo prema *ekološkom Upisniku* ima nešto više od samo 40 ekoloških pčelara, s oko 2 500 ekoloških pčelinjih zajednica, što je u postocima između 1 i 3 posto. Što se dogodilo da je zabilježen tako mali broj ekoloških pčelara? U početku je bilo svakakvih obećanja od strane nadležnih. Jedan od vrlo važnih čimbenika bile su i potpore ekološkim pčelarima, koje su 2002. godine po košnici bile duplo veće nego kod konvencionalnih pčelara. Bez obzira koliko mi je ekologija draga, i sam sam razmišljaо o takoj velikim potporama. Što se zatim događa s potporama? Nakon dvije godine srezane su, ali su i dalje bile 60 posto veće u odnosu na konvencionalne pčelare, pa su izjednačene s konvencionalnim pčelarima, da bi na kraju bile ukinute. Doduše, potpore bi i dalje ostale u drugom obliku, međutim, nisam sklon vjerovati obećanjima - već realizaciji obećanja.

Obrazloženja zakonodavca zašto smo 2002. godine dobili takve potpore, u odnosu na konvencionalne pčelare, bila su da mi s tim potporama moramo plaćati nadzor *Nadzornih stanica* (koje su sada dobile novo ime „kontrolna tijela“), moramo kupovati skuplje ekološke lijekove, moramo ostavljati pčelama njihov med da bi prezimile - time je **umanjena dobit ekoloških pčelara i zato su potpore veće**. Sve nabrojano radimo i sada, ali potpora nema, bez obrazloženja odgovornih, koje nama ionako ne bi pomogle. Vratimo se u 2001. godinu, kada je bilo još niz obećanja od strane gradskih i županijskih struktura, ali sva ta obećanja nisu jednako ispunjena. U nekim su županijama ekološki pčelari dobili razne pomoći, a u drugima ne, ili vrlo malo. Moje mišljenje je da su razlozi dovoljno jasni i da uvelike utječu na slabi odaziv za bavljenje ekološkim pčelarstvom.

Ima još razloga koje će nabrojati: ekološki pčelar ima najmanje dva puta godišnje kontrolu (nadzor) *Nadzorne stanice*. Većina konvencionalnih pčelara ne bi dozvolila, a i ne voli, da mu netko dođe zavirati u košnice, da mu neko dođe tamo gdje vrca med ili u punionu ili njegove prostorije, i to je glavni razlog zašto stariji pčelari ne žele u ekološko pčelarstvo.

Ova konstatacija nije moja već je izrečena na skupu pčelara Dubrovačko-neretvanske županije u sklopu *Mediterskog sajma zdrave hrane, ljekovitog bilja i zelenog poduzetništva*. Pčelarima te županije ponuđeno je ekološko pčelarstvo uz potporu međunarodnih organizacija. Koliko sam primijetio, odaziva baš i nema. Imat će opravdanja zašto konvencionalni pčelari ne žele u ekološko pčelarstvo. Većini pčelara s manjim brojem košnica je to dopunsko zanimanje i oni su s onim što proizvedu i prodaju sasvim zadovoljni, te ne žele obvezu ekologije. Jedno od opravdanja je i papirologija, koje stvarno ima dosta, no nije nesavladiva.

Bez obzira na sve izneseno, i na sve teškoće ekološkog pčelarstva, pokušao bih iznijeti činjenice koje opravdavaju ulazak u ekološko pčelarstvo.

U novom *Zakonu o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda*, u članku 14, piše sljedeće: "Ekološki pčelinjaci moraju biti smješteni na području koja osiguravaju izvor nektara i peluda koji se sastoje najvećim dijelom od ekoloških usjeva, prirodne vegetacije šuma ili usjeva koji se tretiraju samo metodama s niskim utjecajem za okoliš. Pčelinjaci se drže na dovoljnoj udaljenosti od izvora koji mogu dovesti do onečišćenja pčelinjih proizvoda ili slabljenja zdravila pčela. Košnice moraju biti od prirodnih materijala. Zabranjuje se uništavanje pčela na saču prilikom vrcanja. Pčelinjaci moraju biti odvojeni, posebno ekološki, posebno konvencionalni, ako ista osoba ima i jedno i drugo. Prehrana mora biti ekološka. Lijekovi su u pravilu prirodni, fitoterapeutski i homeopatski."

Ekološki pčelari svoj med prodaju za 20 do 30 posto skuplje nego konvencionalni pčelari i to je tržište prihvatile, iako ima i onih koji ekološki med prodaju čak i niže od konvencionalnog, čime omalovažavaju svoj proizvod.

U našoj domovini, zasad, ima velikih nezagodenih površina za ostvarivanje ekološkog pčelarstva. Prema sadašnjoj situaciji - male su nam šanse za izvoz konvencionalnog meda, odnosno šanse postoje, ali je cijena niska, za ekološki med je potražnja

Prim. mr. sc. Josip Lončar,
dr. med. - stručnjak za
apiterapiju

Alergija na ubod pčela

Djelovanje pčelinjeg otrova na ljudski organizam je vrlo složeni proces i ovisi o broju uboda, mjestu uboda i osjetljivosti organizma.

Učestalost alergijskih reakcija na ubod pčela javlja se u oko 0,5 do 1 posto pučanstva. Sustavne (anafilaktične) reakcije javljaju se u 1 do 3 posto osoba nakon uboda pčele. Zbog teških alergijskih reakcija na ubode svih insekata (pčele, ose, stršljeni) godišnje umre 1 osoba na 4 do 5 milijuna ljudi.

Pčele i bumbari ubadaju kada su uznenireni. Nakon uboda pčele, na mjestu uboda ostaje žalac s mjehurićem iz zatka iz kojeg se otrov postepeno oslobođa, uzrokujući lokalizirane ili opće simptome. Zato je potrebno žalac pčele što prije ukloniti jer se sadržaj iz mjehura istiskuje kroz jednu do dvije minute.

Za razliku od pčela, ose i stršljeni ne ostavljaju žalac u koži i mogu ubesti više puta. Napadaju i kada nisu uznenireni, posebno u kasno ljeto i jesen. Njihove alergijske reakcije su teže jer sadrže veću količinu otrova - osobito stršleni.

Alergijske reakcije na pčelinji otrov javljaju se obično nakon višekratnih prijašnjih uboda i češće su kod pčelara.

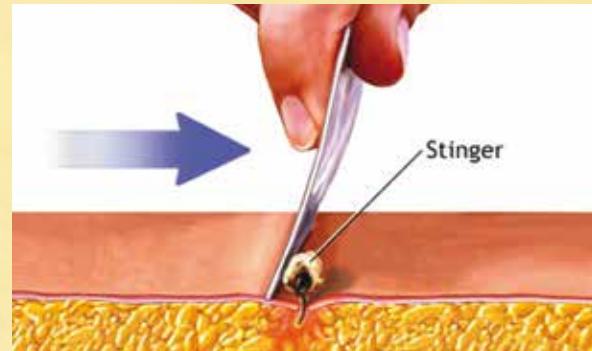
TOKSIČNOST PČELINJEG OTROVA

Prosječna osoba sa sigurnošću može podnijeti 20 uboda na svaki kilogram tjelesne težine. To znači da bi prosječna odrasla osoba mogla podnijeti više od tisuću uboda. Međutim, i samo jedan ubod može uzrokovati smrt zbog anafilaktične reakcije u osobe koja je alergična na takve ubode.

Letalna - smrtonosna doza je 2,8 mg po jednom kilogramu tjelesne težine, što čini 19 uboda pčela. Jedna pčela ima dozu od 100 do 150 mikrograma = 0,1 do 0,15 mg pčelinjeg otrova. Za osobu od 75 kg smrtonosna doza je 1 425 uboda, a za dijete od 30 kg čak 570 uboda.

ŠTO ČINITI U SLUČAJU ALERGIJE NA UBOD PČELE?

Nakon uboda pčele potrebno je odmah izvaditi žalac s mjehurom koji ostaje u koži. Žalac se odstranjuju-

je sa strane - pomoću nokta. Ne smije se dodirivati s dva prsta - kako se mjehur s otrovom ne bi do kraja ispraznio u kožu. Nakon vađenja žalca na mjesto uboda treba staviti hladni vodeni oblog ili metalni hladni predmet.

Ukoliko u blizini imamo led (ili nešto zaledeno iz hladnjaka) treba ga staviti na mjesto uboda. Na mjesto uboda može se staviti i alkoholni oblog, otopljena tableteta acetilsalicilne kiseline ili 3 do 5 posto otopine sode bikarbune. Odmah treba popiti 1 tabletetu antihistaminika (RINOLAN; CONTRAL; FLO-NINIDAN, AEIRIUS, TELFAST) ili još bolje smrviti je i otopiti pod jezikom da brže djeluje. Može se uzeti i velika jušna žlica sirupa koji je namijenjen djeci kojoj se daje 1 žličica na 20 kg tjelesne težine (sirup prije upotrebe treba promučkati). Lokalno se može primjeniti i kortikosteroiodna krema. Također se preporuča odmah popiti pola litre mlake vode u kojoj su otopljene 2 do 3 velike žlice meda sa C vitaminom, limunom ili jabučnim octom. Kroz narednihh pola sata treba popiti još pola litre iste tekućine.

PČELINJI UBOD U OKO

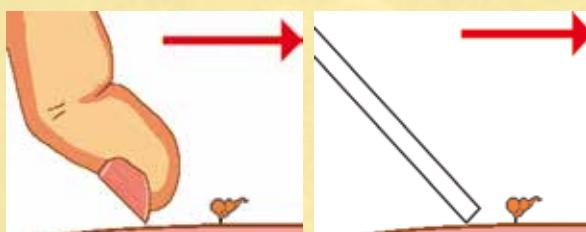
U ovom slučaju potrebno je što brže izvaditi žalac, odmah uzeti antihistaminsku (antialergijsku) tabletu. Isprati oko mlazom hladne vode. Ukapati u oko jednu kap kortizonskih kapi za oči (MAXITROL, MAXIDEX ili DEXAMETHASON).

Nakon samopomoći potrebno je što prije kontaktirati liječnika i javiti se u najbližu liječničku ordinaciju, hitnu medicinsku pomoć, odnosno bolnicu.

PČELIINJI UBOD U USTA

Ovakav ubod najčešće nastaje pri jedenju meda u saču ili uzimanjem voća. Tada je potrebno hitno uzeti antialergijsku tabletu, a hladnu vodu ili led držati u ustima.

U slučaju da nema antialergijske tablete - hitno staviti u usta jednu žlicu kuhiinske soli i držati da se otopi kako bi izvlačila otrov. Po potrebi treba ponoviti postupak uzimanja soli.

Nakon samopomoći potrebno je što prije kontaktirati liječnika i javiti se u najbližu liječničku ordinaciju, hitnu medicinsku pomoć, odnosno bolnicu!

KAKO SE MANIFESTIRA ALERGIJSKA REAKCIJA NA UBOD PČELE?

Gotovo svaka osoba na mjestu uboda pčele ima lokaliziranu reakciju-oteklinu različite veličine, crvenilo i bol koja je toksične, a ne alergijske prirode.

Samo kod osjetljive (sensibilizirane) osobe dolazi i do alergijske reakcije, koje mogu biti lokalizirane na mjestu uboda, ali i generalizirane. Sustavne ili generalizirane reakcije mogu se po težini kliničke slike podijeliti na četiri stupnja:

- **prvi stupanj:** osip – urtika – koprivnica
- **drugi stupanj:** generalizirana koprivnica, svrbež, prošireni edemi-oteklina, mučnina, povraćanje, proljev, slabost, strah
- **treći stupanj:** otežano gutanje, promuklost, otežano i čujno disanje sa sviranjem u plućima, zbuđenost – smetenost, predosjećaj uništenja
- **četvrti stupanj:** pad tlaka, kolaps, nesvijest, cijanoza – tamnoplaiva boja kože i sluznica, inkontinencija mokraće i stolice

ANAFILAKTIČKI ŠOK

Anafilaktički šok je katastrofalna i često fatalna vrsta alergije koja nastaje tijekom nekoliko minuta nakon uboda pčele ili ostalih insekata u preosjetljivih osoba.

Sistemske reakcije liječe se kao i druga stanja anafilaksije.

Važno je pacijenta podučiti o mjerama samopomoći u slučaju pojave alergijske reakcije kod uboda pčela i ostalih insekata, a osobito u slučaju ranijih anafilaktičnih reakcija.

Preporučuje se primjena ADRENALINA – preko samoinjektora EPI-PEN-a, injekcija je priređena za brzu i jednostavnu primjenu, koja se bolesniku daje subkutan – pod kožu.

Također se preporuča tableta antihistamika (brže djeluje sirup) i kortikosteroidi sa bržim djelovanjem

– SOLUMEDROL 40 do 120 pa i do 500 mg.

Nakon samopomoći, potrebno je što prije kontaktirati liječnika i javiti se u najbližu liječničku ordinaciju, hitnu medicinsku pomoć, odnosno bolnicu.

Alergijske reakcije na otrove insekata imaju često i kasnu reakciju nakon 6 do 12 sati, zbog čega je potrebno zaprimiti u bolnicu sve bolesnike koji su doživjeli sustavnu alergijsku reakciju:

- angioedem – otok mekih tkiva, usnica, očnih kapaka, vrata
- bronhospazam – otežano disanje
- vaskularni kolaps – izrazito niski krvni tlak

DESENZIBILIZACIJA POMOĆU ISTOG ALERGENA

Navedeni lijekovi – *antihistaminici, kortikosteroidi, adrenalin* učinkoviti su lijekovi za ublažavanje simptoma, ali ne mogu trajno izliječiti alergijsku bolest na ubode pčela i ostalih insekata.

Specifična imunoterapija, hiposenzibilizacija - desenzibilizacija pomoću istog alergena jedina je terapijska mjera koja utječe na alergijsku reakciju, a provodi se kod bolesnika koji su imali sustavnu reakciju trećeg i četvrtog stupnja, uz prije potvrđen pozitivan kožni test i povećanu koncentraciju IgG antitijela na pčelinji otrov.

Desenzibilizacija se provodi u specijaliziranim ustanovama uz pažljivi nadzor i skusnog liječnika. Pacijent prima rastuće doze pčelinjeg otrova.

Liječenje se provodi prema odgovarajućem protokolu do postizanja otpornosti na pčelinji otrov. Kasnije je potrebno primati doze održavanja. Ovaj oblik liječenja daje sigurnu zaštitu ne samo odraslima već i djeci.

ZAKLJUČAK:

Osoba ne zna je li alergična na ubod pčele i ostalih insekata dok joj se to ne dogodi. Kada dođe do anafilaktične reakcije uz samopomoć je najvažnije da osoba što prije stigne liječniku.

Kao preventiva - savjetuje se pri odlasku u prirodu nositi šarenu odjeću jakih boja i ne nanositi intenzivne mirise.

Alergične osobe svakako trebaju uvijek imati uz sebe standardne lijekove za prvu pomoć, a oni koji često borave u prorodi ili na mjestima gdje bi mogli biti napadnuti pčelama i ostalim insektima preporuča se da uza sebe imaju adrenalin, po mogućnosti samoinjektor EPI-PEN radi brže i sigurnije primjene.

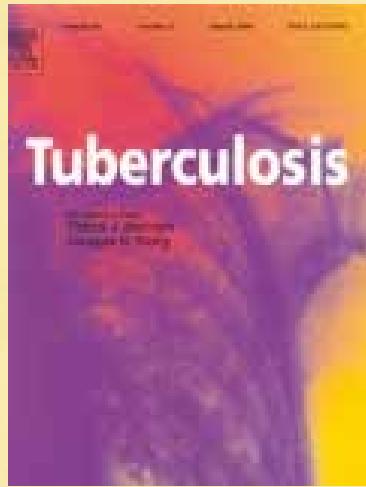

Ivana Berg-Divald,
mag. novinarstva,
novinarka časopisa
Hrvatska pčela

Znanstvenici zaključili da pčele mogu „nanjušiti“ tuberkulozu

Novo zelandski znanstvenici s Instituta za istraživanje biljaka i prehrane iz Christchurch-a, objavili su u svibanjskom broju stručnog časopisa *Tuberculosis* rezultate istraživanja - uloga pčelinjeg rilca u postupku utvrđivanja tuberkuloze.

U sažetku je navedeno da su znanstvenici dresirane pčele testirali metil 2-fenilacetatom ($C_6H_5CH_2CO-OCH_3$), metil p-anisatom ($C_9H_{10}O_3$) i metil nikotinatom ($C_7H_7NO_2$), koji su prethodno izdvojeni iz kultura bakterije *Mycobacterium tuberculosis*, kako bi odredili kapacitet pčela u prepoznavanju navedenih hlapljivih spojeva.

Testovima su metil p-anisat i metil fenilacetat utvrđeni u osmerostrukoj koncentraciji, a pčele su svojim rilcem pokazale pozitivnu reakciju od 0,1 pg metil p-anisata.

Stoga se može zaključiti da postoji veliki potencijal za primjenu dresiranih pčela u neinvazivnim dijagnostičkim testovima na tuberkulozu.

TUBERKULOZA

ili sušica (poznata pod skraćenicama TB ili TBC) zarazna je bolest koju izaziva bakterija *Mycobacterium tuberculosis*.

Najčešće se javlja kao tuberkuloza pluća, ali ponekad zahvaća i središnji živčani sustav (meningitis), krvožilni sustav (milijarna TB), limfni sustav, geni-

tourinarni sustav, kosti i zglobove. Tuberkuloza je jedna od najraširenijih zaraznih bolesti u svijetu i računa se da je njome zaraženo između 2 i 3 milijarde ljudi. Svake godine se zarazi oko 9 milijuna ljudi, a devedeset posto svih zaraženih ima latentni oblik bolesti bez izraženih simptoma. Od onih koji razviju aktivnu formu bolesti, svake godine od svijetu umire 2 milijuna ljudi, što čini tuberkulozu najsmrtonosnijom zaraznom bolešću iza AIDS-a.

Tuberkuloza je bila opisivana još u drevnim medicinskim tekstovima, ali je tek u 19. stoljeću identificirana kao posebna bolest. Poticaj istraživanju je bila industrijska revolucija i nagli prijev stanovništva u gradove gdje se bolest brzo počela širiti među siromašnim radnicima. Tuberkuloza je, slično kao i kolera, dovela do preispitivanja higijenskih navika u svrhu prevencije.

Njemački liječnik Robert Koch je 24. ožujka 1882. otkrio uzročnika tuberkuloze, a tek je otkriće antibiotika, odnosno streptomicina, 1946. godine omogućilo adekvatno liječenje. Iako se dugo smatralo da će tuberkuloza s vremenom biti iskorijenjena, to je mišljenje u posljednje vrijeme drastično promijenjeno. Razlog tome je intenziviranje protoka ljudi koji šire zarazu, epidemija AIDS-a koja slabi imunološki sustav bolesnika, te otkriće sojeva bakterija koje su rezistentne na antibiotike.

Kirurški oblici tuberkuloze su hladni apses (*tuberkulozno gnojno žarište bez znakova akutne upale*), tuberkulozne fistule (*nastaju kada tuberkulozni proces perforira prema površini kože ili u okolini šupljii organ*), te tuberkulozni limfadendritis (*tuberkulozna upala limfnih čvorova*).

Ivana Berg-Divald,
mag. novinarstva,
novinarka časopisa
Hrvatska pčela

Vojvotkinja od Cambridgea koristi pčelinji otrov za ljepotu

Malo tko zna da je još kao pučanka Kate Middleton, prema preporuci buduće joj svekrve - vojvotkinje od Cornwall-a Camille, kao alternativu botoksu koristila masku za lice na bazi pčelinjeg otrova.

VOJVOTKINJA OD CAMBRIDGEA CATHERINE

Krema na bazi pčelinjeg otrova, koja se može kupiti on-line i u specijaliziranim dućanima, djeluje na način da lagano „štipa“ obraze i pruža kraljevski osjećaj ugode, istovremeno prokrvljujući cijelo lice, objavio je *New Zealand Herald*.

Osim toga, ovaj kremasti „otrov“ potiče proizvodnju kolagena i elastina, koji opuštanjem i stezanjem mišića reduciraju bore i „brišu“ godine, tvrdi Deborah Mitchell, vlasnica salona za uljepšavanje „Raj“ u Shropshire-u, koja pčelinji otrov nabavlja isključivo, kako kaže, iz organskih košnica iz Tapawera-e s Novog Zelanda.

Iako je FSA (Agencija za hranu) u Velikoj Britaniji zabranila prodaju teglica koje osim meda, sadržavaju i pčelinju otrov u sebi, jer je zaključeno da nema dovoljno dokaza kako je oralno konzumiranje pčelinjeg otrova sigurno, vlasnica salona „Raj“ legalno uspijeva nabaviti male količine čistog pčelinjeg otrova s Novog Zelanda, koji razrijeduje kako bi bio jednostavniji za primjenu (i manje bolan) te ga stavlja svega 1 posto u kremu od 50 ml. Sve zatim izmiješa s manuka medom, shea maslacem, ružinim i lavandinim uljima i maska za brisanje bora od £55 (\$112) je zgotovljena!

Ako vam se od ove cifre vrti u glavi, ne brinite, jer ćete korištenjem pčelinjeg tretmana dva puta dnevno po 20 minuta, nakon nekoliko tjedana izgledati 10 godina mlađe, garantira Mitchell.

Koliko je ova krema popularna među celebovima, govori podatak da su, osim vojvotkinje od Cambridgea Catherine, stalne gošće „Rajskog salona“ Dannii Minogue, Michelle Pfeiffer i Gwyneth Paltrow.

- Pčelinjim otrovom su moje mušterije u potpunosti oduševljene! Primjerice, Dannii Minogue je promjenila svoje *beauty* navike te više ne koristi botoks, kao i drugi klijenti, stoga je lista čekanja za ove pčelinje tretmane ogromna, ponosno je ustvrdila engleska kozmetička heroina Deborah Mitchell.

Gwyneth Paltrow

Jelena Meštrić, dipl. ing., Načelnica
odjela za označavanje i kakvoću hrane
Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i
ruralnog razvoja.

Označavanje meda, proizvoda od meda i drugih pčelinjih proizvoda

Označavanje hrane je najbitniji postupak pri stavljanju hrane na tržište koji omogućuje potrošaču izbor hrane koju će konzumirati. Stoga je osnovno načelo označavanja dati ispravu informaciju i podatke - koji ni u kojem pogledu ne smiju obmanjivati potrošača.

Obvezni podaci koji se navode na medu, proizvodima od meda i drugim pčelinjim proizvodima propisani su *Pravilnikom o označavanju, reklamiranju i prezentiranju hrane* (NN 41/08), *Pravilnikom o navodenju hranjivih vrijednosti hrane* (NN 29/09), *Pravilnikom o medu* (NN 93/09), *Pravilnikom o kakvoći uniflornog meda* (NN 122/09), *Pravilnikom o dodacima prehrani* (NN 46/11).

MED

Obvezni podaci koji se moraju nalaziti na medu su:

1. naziv hrane
2. neto količina ili količina punjenja
3. rok trajanja
4. naziv i adresa proizvođača ili onoga koji hrana pakira, ili stavlja na tržište, a registriran je u Republici Hrvatskoj
5. zemlja podrijetla
6. serija ili lot
7. uvjeti čuvanja i upotrebe gdje je to potrebno, ako utječe na trajnost hrane.

1. NAZIV HRANE

Naziv hrane „med“ koristi se isključivo za sladak, gust, viskozni, tekući ili kristalizirani proizvod što ga medenosne pčele (*Apis mellifera*) proizvode od nektara medenosnih biljaka ili sekreta živih dijelova biljaka ili izlučevina kukaca koji sišu na živim dijelovima biljaka, koje pčele skupljaju, dodaju mu vlastite specifične tvari, izdvajaju vodu i odlažu u stanice sača do sazrijevanja.

Također se mogu upotrebljavati i nadopunjeni nazivi koji opisuju podrijetlo:

- cvjetni ili nektarni med
- medljikovac ili medun

i način proizvodnje:

- med u saču
- med sa saćem ili med s dijelovima saća
- cijedeni med
- vrcani med
- prešani med
- filtrirani med
- pekarski med

uzimajući u obzir da se med u saču, med sa saćem ili med s dijelovima saća, filtrirani med i pekarski med stavlju se na tržište isključivo pod tim nazivima i ne smiju biti označeni samo nazivom „med“.

Nazivi hrane, osim za filtrirani i pekarski med, mogu se nadopunjavati podacima koji se odnose na cvjetno ili biljno podrijetlo, ako proizvod u potpunosti ili većinom dolazi od navedenog izvora i ima senzorska, fizikalno-kemijska i mikroskopska svojstva tog izvora.

To znači da se pod nazivom jedne biljne vrste, primjerice „bagremov med“, na tržištu može nalaziti med koji odgovara svim propisanim fizikalno-kemijskim parametrima kakvoće te mora imati senzorska i mikroskopska svojstva bagrema. Proizvođač je odgovoran da med koji stavlja na tržište pod tim nazivom upravo odgovara svim navedenim karakteristikama.

Za med koji je proizveden u Republici Hrvatskoj i koji se stavlja na tržište Republike Hrvatske pod nazivom određene biljne vrste dodatno je određen zahtjev kakvoće koji se odnosi na udio peludnih zrnaca u netopivom sedimentu, a iznosi 45 posto.

Za sljedeće biljne vrste dozvoljena su odstupanja od navedenog udjela:

Pitomi kesten (<i>Castanea sativa</i> Mill.)	85%
Uljana repica (<i>Brassica napus</i> L.)	60%
Facelija (<i>Phacelia tanacetifolia</i> Benth.)	60%
Lipa (<i>Tilia</i> spp.)	25% (iznimno 10%)
Bagrem (<i>Robinia pseudoacacia</i> L.)	20%
Metvica (<i>Mentha</i> spp.)	20%
Vrijesak (<i>Calluna vulgaris</i> L.)	20%
Vrisak, Primorski vrijesak (<i>Satureja montana</i> L.)	20%
Maslačak (<i>Taraxacum officinale</i> Weber)	20%
Ružmarin (<i>Rosmarinus officinalis</i> L.)	20%
Kadulja (<i>Salvia officinalis</i> L.)	15% (iznimno 10%)
Planika (<i>Arbutus unedo</i> L.)	10%
Agrumi (<i>Citrus</i> spp.)	10% (iznimno 5%)
Lavanda (<i>Lavandula</i> spp.)	10% (iznimno 5%)

Svaki med od navedenih vrsta mora imati i karakteristična senzorska svojstva izvora (miris, okus, boja).

Naziv „med“ također može biti nadopunjeno podatkom o regionalnom, teritorijalnom ili topografskom podrijetlu, ako je proizvod u cijelosti tog podrijetla i posebnim kriterijima kakvoće.

Nazivom „mješavina...“ ili „miješani...“ označava se proizvod dobiven od dva ili više meda, ako takva mješavina ne može prirodno postojati zbog različitih perioda proizvodnje meda iz nektara i različitih zemljopisnih područja.

2. NETO KOLIČINA ILI KOLIČINA PUNJENJA

Količina punjenja se izražava jedinicom mase.

3. ROK TRAJANJA

Obvezno je navođenje roka trajanja meda, isključivo

riječima „najbolje upotrijebiti do“, kada datum uključuje i oznaku dana ili riječima “najbolje upotrijebiti do kraja“. U ostalim slučajevima, iza navedenih riječi slijedi oznaka datuma koja je sastavljena od dana, mjeseca i godine, odnosno samo mjeseca i godine, ili se iza navedenih riječi nalazi podatak gdje se takva oznaka datuma nalazi na ambalaži.

Neispravno je navođenje roka trajanja bilo kojim drugim riječima, primjerice - „rok trajanja je neograničen“.

4. NAZIV I ADRESA

- proizvođača ili onoga koji hrani pakira ili stavlja na tržiste, a registriran je u Republici Hrvatskoj

Adresa podrazumijeva naziv mjesta, poštanski broj, ulicu i kućni broj te naziv države, a može biti skraćena na bilo koji način, pod uvjetom da omogućava identifikaciju tvrtke i da je dovoljna za poštanske svrhe.

5. ZEMLJA PODRIJETLA

Pri označavanju meda obvezno je navođenje zemlje ili zemalja podrijetla. Ako med potječe iz više od jedne države članice Europske Unije ili trećih zemalja, popis zemalja podrijetla može se zamjeniti jednim od sljedećih izraza:

- „mješavina meda iz država članica EU“,
- „mješavina meda iz država koje nisu članice EU“,
- „mješavina meda iz država članica EU i meda iz država koje nisu članice EU“.

Takav med se onda mora označiti i nazivom „mješavina...“ ili „miješani...“ ukoliko su različita i zemljopisna područja zemalja u kojoj se med proizvodi.

Ako se navodi adresa proizvođača koja uključuje zemlju podrijetla nije potrebno posebno isticanje zemlje podrijetla, ali mora biti jasno da se radi o proizvođaču, primjerice - proizvodi i puni: Med d.o.o., A. Šenoe 8a, 10 000 Zagreb, Hrvatska.

6. SERIJA ILI LOT

Serijski ili lot se navodi brojem serije ispred kojeg prethodi slovo “L“. Slovo L nije obvezno navoditi ako se oznaka serije može jasno razlikovati od drugih oznaka.

Serijski se ne treba navoditi ako rok trajanja sadrži i dan i mjesec u tom redoslijedu. Znači ako se navodi samo mjesec i godina obvezno se navodi i serijski.

Ostali navodi: Nije dozvoljeno isticanje „prirodni med“ ili „100 posto med“ ili „pčelinji med“ jer se time stvara razlika te obmanjuje potrošač, a svaki med na tržistu pod nazivom „med“ mora biti prirodni i pčelinji te ne smije imati nikakve druge sastojke jer je to propisano definicijom meda.

PROIZVODI OD MEDA

Proizvodi od meda ne smiju se nazivati nazivom „med“ već opisnim nazivom primjerice „med s orasima“ ili „orasi u medu“ ili „med s ekstraktom lovorova“ ili „propolis u medu“.

Osim obveznih podataka za med ovdje se navode i sastojci iza riječi „sastojci“ te količina sastojaka, ako su istaknuti riječima slikom ili crtežom na ambalaži, te u nazivu proizvoda.

Količina sastojaka se može navoditi u popisu sastojaka ili u nazivu proizvoda, ako je taj sastojak istaknut u nazivu.

OSTALI PČELINJI PROIZVODI

Pčelinji proizvodi osim meda su propolis, matična mlijec, pelud, pčelinji vosak i pčelinji otrov. Oni se stavlju na tržiste kao dodaci prehrani s obzirom na to da imaju hranjivi i fiziološki učinak te im je svrha dodatno obogaćivanje uobičajene prehrane u cilju održavanja zdravlja.

Svi obvezni podaci su kao za med uključujući i podatke za proizvode od meda, odnosno sastojke i količine sastojaka.

Potrebno je dodatno naglasiti da se sastojci navode nakon riječi „sastojci“. Nije ispravno navođenje sastojaka primjerice riječima „sadrži“ i „ostali sastojci“.

Ostali obvezni podaci su:

- navod: „dodatak prehrani“ uz naziv
- upozorenja da se preporučene dnevne doze ne smiju prekoračiti
- izjava da dodatak prehrani nije nadomjestak ili zamjena uravnoteženoj prehrani
- izjava da proizvod treba čuvati od dohvata male djece
- dodatna upozorenja, ako ih ima
- kod dodataka prehrani s biljnim tvarima obvezno je navesti hrvatski i latinski naziv biljne vrste
- količinu hranjivih tvari ili drugih tvari s fiziološkim učinkom prisutnu u količini

EKSTRAKT PROPOLISA

Označavanje ekstrakta, odnosno otopine propolisa – naziva i količine, nije propisano osim da ne smije obmanjivati potrošača u vezi količine, sastava, svojstava, postupka proizvodnje i drugih karakteristika.

Propolis kad se otapa bilo u alkoholu bilo u kojem drugom mediju ima talog koji se filtracijom uklanja. Zato izraz „otopina“ i nije najtočnija jer ista ne sadrži u cijelosti otopljenu količinu te tvari iako nije zbrajena, ali se preporuča koristiti izraz „ekstrakt“.

Budući da propolis nije standardiziran i može sadržavati različite količine topivih tvari, podaci o količini mogu biti jedino opisni kako se ne bi obmanjivao potrošač, primjerice „proizvedeno od ____% propolisa“ ili „sadrži suhog ostatka____“ ili na neki drugi način.

Također je potrebno naglasiti da kod takvog proizvoda nije obvezno navođenje sastojaka jer se radi o proizvodu s jednim sastojkom, odnosno propolisom koji je naveden u nazivu proizvoda, a otapalo se ne smatra sastojkom hrane.

Dino Cerić,
predsjednik udruženja
pčelara "API-ZE" Zenica

Pčela pod mikroskopom

Danas kada imamo mogućnosti proučiti pčelu na mnogo više načina nego prije, obični pčelar još uvijek nije bio vidio pčelu ispod mikroskopa. U jednom razgovoru s iskusnim pčelarom došli smo na temu pčelinje košarice za pelud i on mi je objasnio svoje viđenje košarice. Bilo je upravo onako kako opisuju stari pčelari iz nekih starih knjiga. Pčelu kao dlakavo biće nitko ne poznaje. Upravo takvo viđenje objasnilo mi je neke stvari oko ponašanja pčela, što mi je poslije pojasnilo i jedan profesor sa *Sveučilišta Columbia*. Svaki čovjek ima svoj prirodni statički elektricitet koji pčele osjete jer njihove dlačice reagiraju na to. Svi znamo kako izgleda pas kada izade iz vode. Je li isto i s pčelom?

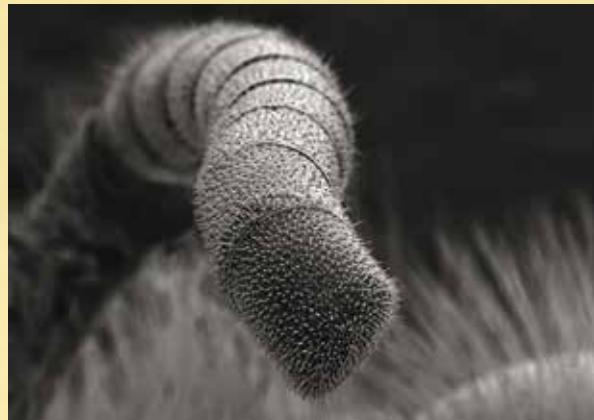
JEZIK

Da krenemo od glave. Većina nas zna da pčela ima aparat za sisanje nektara, ali siše li ona stvarno nektar ili on sam ulazi u jezik? Na slici možemo vidjeti vrh jezika koji *umače* u nektar. Mnoštvo malih cjevčica podiže nektar koji odlazi u želudac.

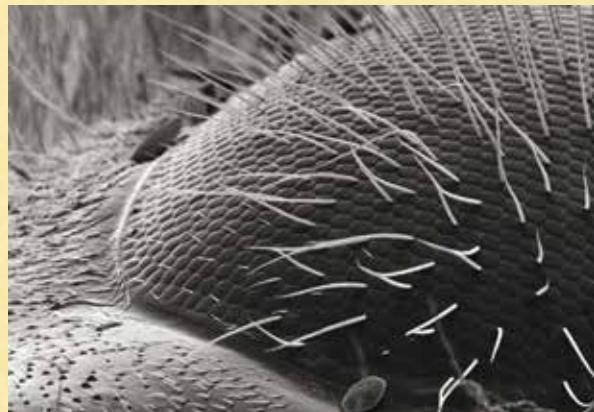
ANTENE

Na njihovim antenama postoje otvoreni kojima kupe mirise iz prirode. Čak su i antene prekrivene dlačicama koje osjete strujanje zraka oko njih.

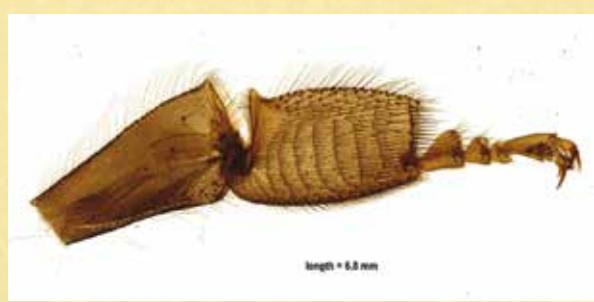
OČI

Oči su jedno od najsloženijih pčelinjih organa i moderna znanost i danas otkriva koliko pčele vide bolje od mnogih drugih živih bića.

PREDNJA NOGA

Jedna od interesantnih stvari je i njena prednja nogu koja ima vrstu kanže na samom kraju. Na taj način pčele nesmetano posjećuju cvjetove iz bilo koje pozicije. Mnogi to nazivaju i *pčelinji nokat*.

ZADNJA NOGA

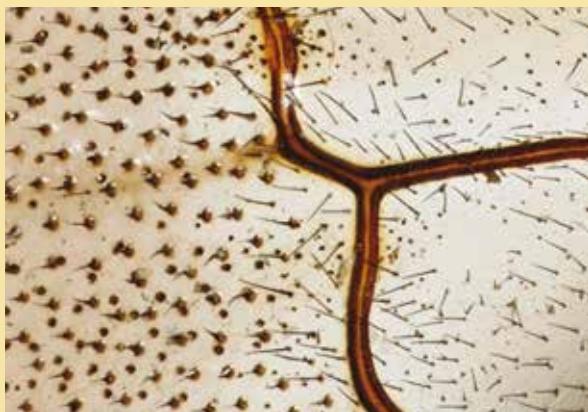
Zadnja nogu, na kojoj nosi pelud, posebno je interesantna. Košarica za pelud čini mnoštvo dlaka oko kojih se lijepi cvjetni prah. Osobito sitna zrna se sama lijepe za pčelu, a ona ih čisteći prebacuje na zadnju nogu.

Izuzetno mala zrnca peludi, okom nevidljiva, lijepe se na pčelinje dlačice. Premještanjem - pčela tvori grudice peludi tamo gdje joj najmanje smetaju, tj. na zadnjoj nozi. U slušaju da pčeli u letu otpadne jedna grudica, ona odbacuje i drugu - radi balansa tijekom leta.

KRILA

Krila su vrijedna pažnje mikroskopa. Poznato je da pčela ima dva para krila, ali je slabo poznato da su i krila dlakava.

Krila pčele su odvojena, ali ipak rade kao jedno. To je zahvaljujući malim kukicama koje drže krila zajedno.

ŽALAC

Obrambeni mehanizam čini žalac, nazubljena cjevčica kroz koju prolazi pčelinji otrov. Sve je to vezano za pčelinja crijeva i vrećicu s otrovom. Zbog toga pčela može ubesti samo jedanput i nakon toga umire.

Žalac se uvlači u stražnji dio i služi isključivo kod borbe s uljezima.

Ivana Berg-Divald,
mag. novinarstva,
novinarka časopisa
Hrvatska pčela

Konačno otkrivena tajna uzgoja matice iz jajašca iz kojeg se razvija i pčela

Iako je znanstvenicima bilo apsolutno poznato da je matična mlijec jedini razlog zašto se iz jajašca iz kojeg bi se normalnom prehranom razvila pčela - uzgoji matica, sve do sada nisu mogli u potpunosti razlučiti koja je sastavnica matične mlijeci za to zasluzna.

Naime, rezultati istraživanja doktora biotehnologije Masakia Kamakura sa Sveučilišta Toyama, koji su objavljeni u travanjском broju znanstvenog časopisa *Nature*, pokazali su da je za to odgovorna, svi-ma dobro znana, glavna bjelančevina matične mlijeci - royalactin, royalasin, apalbamin 1, MRJP 1 - mayor royal jelly protein.

Royalactin čini 50 posto svih bjelančevina matične mlijeci, a od ukupne mase matične mlijeci - za-stupljen je sa gotovo 7,5 posto. Ima ga i u medu, od 0,01 posto do 0,02 posto, a neizostavni je sastojak i peludi, osobito pčelinjeg kruha.

U radu japanskog znanstvenika Kamakura također su prezentirani i dokazi da je royalactin (57 kDa) odgovoran za usmjeravanje razvoja licičke u matici. On povećava masu jedinke, pospješuje razvoj jajnika i skraćuje razvoj sa 21 na 16 dana.

Royalactin aktivira p70 S6 kinazu, koja je odgovorna za povećanje mase tijela, posebnim mehanizmom skraćuje se razvojni period i povećava količina juvenilnog hormona, glavnog hormona neophodnog za razvoj jajnika. Pokazano je da receptori za epidermalni faktor rasta (Egfr), koji se nalaze u masnom tkivu pčela, igraju medijatornu ulogu u ispoljavanju navedenih efekata royalactina.

Osim toga, autor je dokazao slične efekte i kod voćne mušice (*Drosophila melanogaster*), što ovaj istraživački rad čini još interesantnijim.

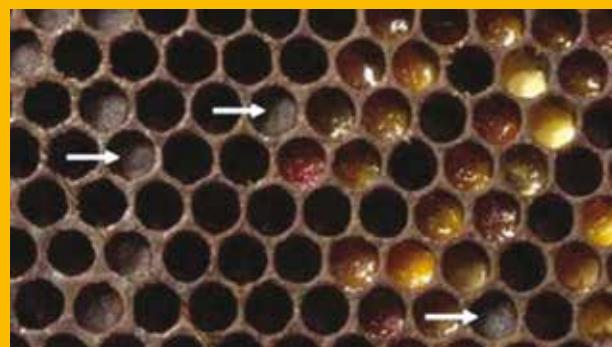
ZNANSTVENICI ZAKLJUČILI: PČELE „PEČATIRAJU“ KOŠNICE KAKO BI SE ZAŠTITILE OD PESTICIDA

Britanski list *Guardian*, kao i većina svjetskih medija, izvijestio je o novim znanstvenim istraživanjima koja su pokazala da pčele poduzimaju hitne korake kako bi zaštitile svoje košnice od pesticida, a metoda koju pritom koriste je jednostavna – *propoliziranje košnica u kojima se nalazi pelud koja je onečišćena velikim dozama pesticida*.

- Ovo je sasvim novo otkriće, koje je izuzetno iznenadjujuće i neobično, a sigurno i neočekivano. Pčele u normalnim okolnostima nikada ne propoliziraju stanice sača s peludi, izjavio je entomolog američkog Ministarstva poljoprivrede Jeff Pettis, koji je fasciniran što su pčele sposobne prepoznati da s određenom peludi nešto nije u redu, te da ju nakon toga, kolokvijalno rečeno - "zapečate".

Znanstvenici su u "zapečaćenim" stanicama sača pronašli dramatično veće doze pesticida u peludi nego u peludi iz susjednih stаницa sača koja se normalno koristi za prehranu legla.

Nažalost, ovaj obrambeni mehanizam pčela je po svemu sudeći neuspješan, jer se najčešće pronalazi u košnicama koje su uginule ili košnicama koje će ubrzo uginuti. Zato se pojava propoliziranih stаницa sača s peludi smatra svojevršnim predskazanjem da je pčelinja zajednica ugrožena i da će vjerojatno i brzo stradati.

Osim toga, znanstvenici su zapazili da „pečaćenje“ stаницa sača i s onom peludi koja je kontaminirana visokim dozama preparata za suzbijanje varoe, također može štetiti pčelama.

U svakom slučaju, pčele nas ne prestaju iznenadivati. A kako stvari stoje - ni mi njih, nažalost, svakodnevnim osmišljavanjem novih jačih pesticida, rašireno je pčelarsko mišljenje.

Ivana Berg-Divald

„ZAPEČAĆENA“ PELUD (STRELICA) JE POTOPLJENA,
FOTO: JOURNAL OF INVERTEBRATE PATHOLOGY

Ivana Berg-Divald,
mag. novinarstva,
novinarka časopisa
Hrvatska pčela

Dani meda u Valpovštini

Pčelari su ponos Grada Belišća i ubuduće će podržavati ovakve manifestacije, kazao je 29. travnja na otvaranju *Dana meda u Valpovštini* gradonačelnik Belišća Zvonko Borić, i nadodao kako Hrvatska ima odlične proizvode, pa tako i med. Također, raduje ga što u njegovom gradu, osim medara, djeluje sveukupno 85 udruga.

Pčelari su divni ljudi koji proizvode hranu, no šteta je što općenito naša hrana nije toliko zastupljena na *hrvatskim stolovima*, smatra ovaj dugogodišnji gradonačelnik.

- Žalosno je koliko hrane uvozimo, a imamo vrhunske proizvode, kazao je Borić koji proučava prirođan način življenja, čita svu dostupnu literaturu, konzumira puno pčelinjih proizvoda i voli sve vrste meda, a najdraži su mu lивадни i lipa.

Osim gradonačelnika Belišća, *Dane meda u Valpovštini*, koji su se pod pokroviteljstvom Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja održavali 29. i 30. travnja u Belišću, svojim su prisustvom uveličali i gradonačelnik Valpova Leon Žulj, pročelnica odjela za poljoprivredu i gospodarstvo Osječko-baranjske županije Silva Wendling, Osječko-baranjski dožupan Željko Kraljičak i mnogi drugi ugledni gosti.

OD KOŠNICE DO STOLA

Organizator ove manifestacije je druga najstarija pčelarska udruga u Hrvatskoj - „Valpovština“, koja je osnovana 2. prosinca 1882. godine i već treću godinu za redom organizira regionalnu manifestaciju „Dani meda u Valpovštini“. U proteklih 129 godina u Udrudi je djelovalo na tisuće članova iz svih društvenih slojeva, a trenutno Udruga broji 80 članova s područja Valpovštine; Gradova Belišća i Valpova te općina Bizovac i Petrijevci. Članovi su pčelari, uzgajivači matica, nositelji obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, obrta i pčelarskih tvrtki, koji osim što organiziraju stručna predavanja, posjete pčelarskim sajmovima u zemlji i inozemstvu, sudjeluju i na „Ljetu Valpovačkom“, „Danu Grada Belišća“, „Bizovačkim ljet-

nim večerima i žetvenim svečanostima u Petrijevcima“ te „Danimeda Hrvatske u Osijeku“. Rad pčelarske udruge „Valpovština“, kao partneri podržavaju Gradovi Belišće i Valpovo, općine Bizovac i Petrijevci te Osječko-baranjsku županiju.

- Ponosno možemo reći da u našoj Udrudi imamo jedan zaokruženi ciklus – *od košnice do stola*, ustvrdio je domaćin *Dana meda u Valpovštini* i predsjednik istoimene udruge Mario Fišer, koji se zahvalio pokrovitelju - Ministarstvu poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, svim suprokoviteljima manifestacije: Osječko-baranjskoj županiji (posebno dožupanu Željku Kraljičku), Gradu Valpovu (gradonačelniku Leonu Žulju), Općini Bizovac (načelniku Srećku Vukoviću), Općini Petrijevci (načelniku Ivi Zeliću) i sponzorima manifestacije: tvrtkama „Apimed“ iz Višnjevca, „Valmed“ iz Valpova, hotelu Termia iz Bizovačkih Toplica, Pčelarskoj zadruzi „Pčelari Slavonije i Baranje“ te tvrtki Rončević i dr. iz Osijeka, kao i svi-ma koji su participirali u organizaciji mednih dana.

- U zadnje vrijeme često mi se vrti jedna misao u glavi: *onoga dana kada nestane pčela - nestat će i ljudi*. Pčele su nešto što nas održava na životu, a Slavonija i Baranja ima veliku tradiciju u pčelarstvu i proizvodnji meda. Stoga vam želim da i dalje nastavite uspješnu proizvodnju te da i mi očuvamo svoje pčelice na životu, kazala je na otvaranju 3. regionalne pčelarske manifestacije Silva Wendling, pročelnica Odjela za poljoprivredu i gospodarstvo Osječko-baranjske županije, koja je i supokrovitelj *Dana meda*.

NEK' OVA GODINA BUDE MEDONOSNIJA NEGO PROŠLA!

- Otvorimo ove *Dane meda* svi zajedno i pokažimo sve naše proizvode – tu ljepotu pčelarskog rada, da naši potrošači budu što educirani i da im približimo naše proizvode jer se imamo čime podićiti, a to je plasman, sortiment (više od 20 vrsta meda u RH). Mislim da će Slavonija pokazati što ima, a ima puno, puno dobrih medova. U to ime otvaram ove *Dane meda*, tim je riječima predsjednik Hrvatskog pčelarskog saveza Martin Kranjec otvorio manifestaciju, pozdravio sve prisutne i iskazao zadovoljstvo - da čak i oni koji se ne bave pčelarstvom su svjesni i postaju svjesniji važnosti pčelarstva u RH.

Raduje nas činjenica da je pčelara sve više. To vidićemo iz *Katastra*. Evo, sada smo pri kraju ažuriranja podataka – vidimo porast broja pčelara, pčelinjih zajednica, i da vam odagnam strah da će nestati pčele – mi se nadamo da neće i napraviti čemo sve da se to ne dogodi. Naravno, uz pomoći šire javnosti. Tu se uključuje i Ministarstvo poljoprivrede s kojim moramo još puno toga napraviti oko, primjerice, pitanja pesticida - zabrane korištenja određenih preparata koji štete pčelarstvu. Nadam se da ćemo i taj dio odraditi. Također, potpore su pri kraju – tako da mi kao pčelari radimo svoj dio posla i nadamo se da će i oni (koji to moraju) odraditi svoj dio posla, zato smo ih i birali, na kraju krajeva. U to ime – želim vam svako dobro i mednu 2011. godinu – da bude bolja, da zadržimo onaj nivo cijena, tj. da ne idemo ispod onoga što ne bi bilo rentabilno, kazao je Martin Kranjec i napomenuo da ono što pčelari daju ljudskoj zajednici za biošku raznolikost je nemjerljivo u bilo kakvom finansijskom smislu.

Zatim je Mijo Rončević, dipl. oec. održao predavanje *Potpore EU fondova kao prilika za start-up poduzetnike u seoskom turizmu*, koje je bilo orijentirano na općenito razvijanje potencijala u seoskom turizmu.

- Osječko-baranjska županija je pretežito ruralna i mi pčelari moramo raditi u simbiozi s drugim poljoprivrednicima. I nismo mi svi samo pčelari – ima nas i profesionalaca i hobista, a ima onih koji se bave i drugim djelatnostima, započeo je svoje izlaganje Mijo Rončević i napomenuo da uspješno aplicirane za sredstva Europske Unije ovise o uspješnosti do sadašnjeg poslovanja.

- Može se krasno spojiti seoski turizam s ponudom pčela i pčelinjih proizvoda. Tome smo svjedočili prošle godine na našem edukativnom putu u *varaždinski kraj – gdje su izmiješane vinske i medne staze*. Samo, onaj tko ima iluziju da je to tako jednostavno – "samo napišeš papir i dobiješ novčeveke", u velikoj je zabludi, napominje Rončević jer pčelari ne smiju zaboraviti da treba puno pripreme; imati kompetentne ljude koji su tržišno orientirani, treba imati određenu lokaciju i poštovati pravila udaljenosti od drugih objekata, smještajne kapacitete itd.

Iako je procedura gotovo pa identična kod svih mjera, mjera 302 IPARD programa je dobra prilika za start-up poduzetnike. Gdje je šansa? Prilika je u tome, objasnio je Mijo Rončević, što se može svake godine aplicirati do 150 tisuća prihvatljivih ulaganja za tzv. *seoski turizam* koji podrazumijeva izgradnju i adaptaciju vikendašima, dok ne uđemo u EU. Stoga smatra da trebamo postati mobilniji. Moraju se ispuniti minimalni uvjeti, a seoski turizam se može ponuditi i u vikendici, ali ona mora imati građevinsku i uporabnu dozvolu, tj. mora imati osnovne uvjete za očuvanje okoliša i dr.

Nakon što je u *power point* prezentaciji prikazano kako izgleda temeljni akt na nižoj razini – *ekološki elaborat o zaštiti okoliša*, Rončević je još jedanput napomenuo da se može dobiti 550 tisuća eura ne-povratnih sredstava, ali uvijek treba imati na umu znamenitu izjavu nekadašnjeg britanskog premijera Winstona Churchillia: „Ne mogu vam ponuditi ništa osim krvi, napora, znoja i suza“ – jer bez rada nema napretka, zaključio je Rončević.

Uslijedilo je zanimljivo predavanje pčelara iz Daruvara Ive Kelemena, koji je iz svog 40-godišnjeg pčelarskog iskustva govorio o *proizvodnji propolisa*.

Kada je počeo pčelariti stavljao je mrežice na satoňe, da bi zatim prešao na najlon – koji postavlja iznad legla, kako bi dobio što više propolisa. A ispod najlona, poslije bagremove paše, stavlja *timol*. Pokazatelj da je najlon bolji od mrežice je 45 kilograma propolisa u prošloj godini na 200-ak košnica, pohvalio se Kelemen i objasnio da količina propolisa ne ovisi o jačini zajednice, te da je najbolja temperatura za njegovo sakupljanje između 25 °C i 30 °C.

ZAJEDNO SMO JAČI!

Poslije edukativnog izlaganja o propolisu, skupu u gradskoj Vijećnici ponovno se obratio predsjednik Hrvatskog pčelarskog saveza **Martin Kranjec** koji je izvjestio prisutne o aktualostima u hrvatskom pčelarstvu – *potporama, Katastru, uspjesima rada HPS-a...*

- Mi smo „nove“ potpore napravili za svakog pčelara bez obzira na to ima li on 1 ili 100 košnica, kazao je čelnici čovjek HPS-a i naglasio da već sada postoje informacije s terena da će više od 3 500 pčelara koristiti ove potpore, dok je *direktne* koristilo svega 2 700 pčelara.

Predsjednik Nadzornog odbora Stjepan Brijačak, kao osoba koja nadgleda rad čitavog Saveza, također se složio s izlaganjem predsjednika HPS-a Martina Kranjeca i pohvalio njegov rad, jer je, kako kaže, učinio mnogo za hrvatske pčelare i boljšak pčelarstva.

Na kraju je prof. dr. sc. Zlatko Puškadija, predsjednik Katedre za pčelarstvo, zoologiju i zaštitu prirode na Poljoprivrednom fakultetu u Osijeku iznio najnovije infomacije iz *znanstvenog kutka* – kako su nedavna svjetska istraživanja pokazala da pčela ipak nije globalno ugrožena! S druge pak strane, klimatološki gledajući, ova će godina biti sušna što nije dobro za sunčokret, upozorio je profesor Puškadija i napomenuo da pčelari ne trebaju očekivati kako će cijena meda meda pasti, ali ne trebaju ju ni drastično povećati.

Nakon otvorenja *Dana meda u Belišću i dodjele zahvalnica*, 3. regionalni medni skup se preselio u hotel Termia u Bizovačkim Toplicama gdje je nakon večere održan i radni sastanak po pitanju 130. obljetnice kontinuiranog izlaženja časopisa „Hrvatska pčela“.

DAN DRUGI

U subotu, 30. travnja je osim 3. regionalne manifestacije *Dani meda u Valpovštini*, u „gradu papira“ obilježen *Dan grada Belišća, Crkveni god Sv. Josipa Radnika i Međunarodni praznik rada*. Središnja subotnja proslava započela je svečanom sjednicom gradskog vijeća kojoj su prisustvovali gradonačelnici i načelnici te predsjednici predstavničkih tijela susjednih gradova i općina, predstavnici gospodarskog, kulturnog, vjerskog i društvenog života grada, kao i predstavnici prijateljskih gradova Benkovca i Otočca te općine Sv. Križ Začretje. Sjednicu je otvorio predsjednik Gradskog vijeća **Dinko Huis**, a na početku sjednice je crkveno pjevačko društvo **MIR** izvelo kraći glazbeni program.

Sjednicu su svojim prisustvom uveličali i potpredsjednik Hrvatskog sabora **Vladimir Šeks** - koji je napomenuo kako će Vlada RH i dalje nastaviti podupirati projekte od interesa za Grad Belišće i njegove građane, zamjenik župana **Željko Kraljičak** te saborska zastupnica **Nevenka Majedenić**, koji su Gradu Belišću čestitali njegov Dan, sa željama da se i dalje nastavi uspješno raditi na realizaciji svih planiranih projekata i investicija.

Prisutnima se obratio i gradonačelnik **Zvonko Borić** koji je, između ostalog, istaknuo da desetljeće samo po sebi ne znači puno, ali u deset godina koliko vodi grad, Belišće je izgradilo kapitalne objekte koji su jednim dijelom izgrađeni sredstvima grada, uz pomoć županije, sredstvima europskih fondova, ali su najznačajnija sredstva došla iz Vlade RH, Hrvatskih voda i resornih ministarstava.

- Veliku potporu u realizaciji naših projekata imali smo od ministra **Tomislava Ivića** koji se u suradnji s potpredsjednikom Hrvatskog sabora **Vladimirom Šeksom** zalagao za provedbu naših projekata, na čemu im se posebno zahvaljujemo, kazao je gradonačelnik **Borić** i naglasio da su u svim projektima uspijevali pronaći partnera i sredstvima grada dodati sredstva iz drugih izvora te da su za ovih deset godina privukli 10 milijuna eura, što je trećina prosječnih godišnjih prihoda koji su stizali u grad iz drugih izvora. A budući da u uvjetima gospodarske krize grad normalno funkcioniра, gradonačelnika Belišća su začudili zadnji negativni tekstovi u novinama jer smatra da je grad zelen, čist i ure-

đen na zadovoljstvo građana, jer se sve više pažnje posvećuje ekologiji i zaštiti okoliša, zaključio je.

Nakon svečane sjednice, središnja proslava je nastavljena u centru Belišća, ispred ljetne pozornice, gdje su svi uzvanici i gosti zajedno s građanima ručali grah pripremljen iz 600-litarskog kotlića, koji već tradicionalno priprema gospodin Delač. Građanima su se na ljetnoj pozornici obratili i gradonačelnik Zvonko Borić i potpredsjednik Hrvatskog sabora Vladimir Šeks te su svim građanima čestitali dan Grada. Posjetitelje je zabavljao tamburaški sastav „Kočije“ iz Narda, kao i članovi kulturno - umjetničkih društava iz Bocanjevaca i Veliškovaca.

MEDENA VALPOVŠTINA

Iako je program bio raznolik, najzapaženiji su bili pčelarski štandovi gdje se predstavilo 8 izlagača iz 4 županije (Vukovarsko-srijemska, Virovitičko-podravska, Požeško-slavonska i Osječko-baranjska) na kojima su u sklopu manifestacije *Dani meda u Valpovštini* bili izloženi razni proizvodi od meda i prezentirana je pčelarska oprema.

- Smatram da bi med trebao postati zaštitni znak ne samo Slavonije i Baranje nego i cijele Hrvatske. I to ne samo u marketinške, već i u proizvodne svrhe, kazao je potpredsjednik Sabora RH Vladimir Šeks i otkrio da mu je bagrem najdraža vrsta meda, a konzumira i druge pčelinje proizvode, prvenstveno *antibiotik 21. stoljeća - propolis*.

Posjetitelji su nakon prezentacije, degustacije i prodaje pčelinjih proizvoda uživali u radionici na otvorenom gdje su prikazani stari pčelarski alati, apisarij sa živim pčelama, užičavanje i uvoskavanje okvira, te vrcanje meda.

UZMI CRNI KIM - LAKŠE SE DIŠE!

Pčelar, proizvođač i uzgajivač ljekovitog bilja Ivo Bačlija također je izložio svoje proizvode, odreda zvučnog naziva: *Med pet Tibetanaca*, koji je dobio takvo ime iz jednostavnog razloga - jer se sastoji od 5 vrsta sjemenki (crni kim, konoplja, sjeme grožđa, lana i podlanka) sa spirulinom i zeolitom, a služi za detoksifikaciju organizma. Dok se za *Med četiri lopova* veže jedna legenda. Naime, četiri lopova su pljačkala grobove ljudi koji su umrli od kuge. Kada su ih konačno uhvatili, u zamjenu za slobodu, kradljivci su odali tajnu kako su preživjeli kugu. Naime, prilikom pljačke koristili su mješavinu biljaka – kadulja, me-

lisa, majčina dušica i lavanda, koja ih je spasila od smrtonosne bolesti. Zamislite koliko je tek ljekovita ova mješavina u medu!

Ivo Bačlija je član PU „Baranja“ i PU „Radilica-Osijek“ te vlasnik 60 košnica u eko-uzgoju, a med, za koji kaže da mu služi samo kao *medij*, skuplja u Ti-kveškoj šumi.

- Med kao sortni med me ne interesira, meni je bitan samo med koji mi služi umjesto kapsule ili spiruline jer u njega stavljam sjemenke, objašnjava Bačlija, koji se više od 10 godina bavi ekološkom proizvodnjom, godišnje patentira 3 do 4 proizvoda, a osim meda, osobama koje pate od alergija, astme i sportašima preporuča i konzumiranje ulja crnog kima, dobivena hladnim prešanjem.

Na ljetnoj pozornici su predstavljeni i najuspješniji radovi školske djece, na temu pčelarstva u pjesmi, prozi i slici, te igrokaz na temu pčelarstva „Divani“ kojeg su izveli učenici OŠ „Višnjevac“. Zatim su podijeljene nagrade sponzorima manifestacije, a nagrađeni su i učenici 4. d razreda OŠ „Ivana Kukuljevića“ iz Belišća, učiteljice Karmen Soldo, u sklopu natječaja za likovne i literarne rade. Tako je Ana Šerić nagrađena za pjesmu „Čemu služi pčela“, Klara Iličić za sastav „Pćeče“ i Lucija Grgurić za likovni rad. Nakon uručivanja nagrada njamladima, u kategoriji najljepšeg štanda – nagradu je odnijela Suzana Kolić iz Osijeka. Čestitamo!

Kako bi se educirali potrošači, a i osvježilo znanje pčelara, kao „*med na kraju*“, prof. dr. sc. Drago Bešlo održao je predavanje za sve posjetitelje - „Pčelinji proizvodi u zaštiti i unapređenju ljudskog zdravlja“ i time je 3. regionalna manifestacija *Dani meda u Valpovštini* privredna kraj.

- Mislim da su pčele najorganiziranija društva od kojih bi mogli mnogo toga naučiti, u smislu organizacije života i rada, zaključio je gradonačelnik Zvonko Borić, koji je potvrdio da će i ubuduće podržavati pčelare u organizaciji mednih događanja.

Da je ova 3. regionalna medna manifestacija bila uspješna, s bogatom ponudom - potvrdili su kupci, a zadovoljni su kućama otisli i izlagači: OPG Šuran iz Andrijaševaca, OPG Targuš iz Požege, PU Papuk iz Voćina, OPG Suzana Kolić iz Osijeka, PO Valmed iz Valpova, UP Radilica iz Osijeka, PZ Pčelari Slavonije i Baranje iz Osijeka.

Ivana Berg-Divald,
mag. novinarstva,
novinarka časopisa
Hrvatska pčela

Istarski pčelari u nacionalnom Društvu

Ova, 2011. godina za hrvatske pčelare ima poseban značaj, ne samo zbog obilježavanja 130. obljetnice časopisa „Hrvatska pčela“ i 132 godine postojanja *Slavonskog pčelarskog društva u Osijeku*, već i zbog jednog stoljeća starog *Istarskog pčelarskog društva u Pazinu*. Tim je povodom Mirjan Rimanić sakupio interesantnu povjesnu građu koju je u 500 primjeraka 2011. godine objelodanio u knjizi „*Pčelarenje u našem kraju*“.

Kraj 19. i početak 20. stoljeća za istarske Slavene, Hrvate i Slovence bilo je radobjije buđenja nacionalne svijesti i vrijeme narodnog preporoda, pokreta koji je intenzivnije započeo 1860-ih, protegnuvši se do prvih desetljeća 20. stoljeća, Prvog svjetskog rata i talijanske okupacije Istre 1920. Početnim razdobljem slavenske nacionalne integracije u Istri smatra se razdoblje od 1830. do 1860. godine, koje je obilježeno prodom ideja ilirizma, nažalost bez većih društvenih pomaka. Razlog tome je bila malobrojnost pripadnika slavenske, intelektualne i ekonomskog elite, koja je trebala biti pokretač i nositelj nacionalno-integracijskih ideja. Uspostavom *Pokrajinskog sabora* (Istarskog sabora) 1861. započelo je kontinuirano djelovanje na ustrojavanju hrvatskog nacionalnog preporodnog pokreta. U Saboru se to manifestiralo kroz borbu za ravnopravnost hrvatskog jezika u upravi, a na terenu su nacionalno svjesni slavenski svećenici – Hrvati, Slovenci i Česi nastojali unaprijediti zaostalu poljoprivrednu i na taj način pomoći ekonomskom razvitku hrvatskog stanovništva. Veliku su ulogu u tome odigrale novine „Naša sloga“, pokrenute 1870. godine u Trstu (o čemu je bilo riječi u prošlom broju „Hrvatske pčele“).

Ispočetka su se istarski uglednici, koje su predvodili biskup Juraj Dobrila, Dinko Vitezić i Mate Bastian, priklonili ideologiji đakovačkog biskupa Josipa Jurja Strossmayera o ujedinjenju svih Južnih Slavena. Njihovi sljedbenici Matko Laginja, Vjekoslav Spinčić i Matko Mandić 1880-ih su prihvatali pravaške ideje Ante Starčevića i viziju velike Hrvatske u koju bi bila uključena i Istra. Stoga su bili protuaustrijski, a pogotovo protutalijanski orientirani, Slovence su sma-

trali ravnopravnima i s njima su aktivno surađivali u organizaciji nacionalnog pokreta. U takvom, izrazito podvojenom političkom okruženju, u Pazinu se krajem 19. i početkom 20. stoljeća osniva niz nacionalnih društava, gdje su prednjačili gospodarski razvijeniji i obrazovaniji pazinski Talijani, dok su Hrvati, zbog nedovoljnog broja obrazovanih ljudi kaskali za njima. Talijani su već 1844. godine osnovali *Casino di Società* (sastajalište za elitu), a potom i niz drugih kulturnih, političkih i rekreativnih udruga. Jedina udruga koja se bavila poljoprivredom i ekonomskim pitanjima bila je *Il Consorzio Agrario Distrettuale*, osnovana 1885. godine. Dok je prva hrvatska udruga u Pazinu bila *Podružnica Družbe sv. Ćirila i Metoda* (društvo za podupiranje i pospješivanje hrvatskog ili slovenskog školstva) osnovana tek 1894. Naime, sve značajnije talijanske pazinske udruge osnovane su do 1886. godine, stoga se iz toga može vidjeti koliki je bio zaostatak društvenog života pazinskih Hrvata.

Nakon Podružnice Družbe sv. Ćirila i Metoda, osnovana je *Posuđilnica* (1895), Učiteljsko društvo „*Narodna prosvjeta*“ (1896), *Hrvatska čitaonica* (1897), Đačko pripomočno društvo – za pomoć učenicima Hrvatske gimnazije u Pazinu (1899), *Gospodarsko društvo* (1900) i *Političko društvo za Hrvate i Slovence u Istri* (Hrvatska stranka) – 1902. godine. Nakon toga je osnovano još nekoliko hrvatskih društava, a među njima je i *Istarsko pčelarsko društvo u Pazinu* iz 1910. godine.

Ideja stvaranja Istarskog pčelarskog društva javila se na prvom pčelarskom tečaju *Gospodarske sveze za Istru* - koju je 1903. godine osnovao Mato Laginja. Podukuo o pčelarstvu u *Gospodarskoj svezi* je davao Lovro Tomašić koji je nakon što je 1910. godine Namseništvo u Trstu potvrdilo Istarsko pčelarsko društvo, postao i tajnikom pčelarske udruge na osnivačkoj skupštini. Za predsjednika je proglašen župnik u Novakima Vjenceslav Hradek, potpredsjednikom je postao učitelj u Gologorici Josip Monas, a blagajnikom dekan iz Pazina Jakov Ladavac.

Da je osnivanje Istarskog pčelarskog društva bio važan događaj, svjedoči i niz članaka iz novina „*Naša sloga*“, koja su 15. prosinca 1910. godine izvijestile:

„U četvrtak prvog ovog mjeseca, držalo je Istarsko pčelarsko društvo u Pazinu svoju prvu odborskiju sjednicu. Medju drugim zaključilo se, da se za članove društva nabavi 50 komada ulišta Baraćeve usavršene amerikanke. Amerikanka, takvo jedno ulište koje se sastoji iz plodišta i medišta sa svimi potrebitimi okvirci stojat će kruna deset. Članovi društva imat će popust. Pčelari koji potrebuju takvih ili drugih ulišta ili pčelarskog odrudja, neka se oglase Istarskom pčelarskom društvu u Pazinu ili na društvenog tajnika L. Tomašića, učitelja u Novaki kod Pazina. Umoljava se članove društava, da blagoizvole poslati članarinu, koja će biti uraćuna-

TUHTANOVA OBITELJ NA PČELINJAKU

ta za godinu 1911. da se uzmogne pokriti troškove učinjene prigodom osnutka društva itd. Narodni interes i plemenita svrha tog društva zahtjevaju zanimanje znanje u najširem opsegu, te se čvrsto nadamo, da će svećenstvo, učiteljstvo i ostali rođolubi Istre učlaniti se u to društvo, te time poduprijeti isto, što će biti od velike koristi za razvitak domaćeg pčelarstva. Članovi su: utemeljitelji, koji plate jedanput za uvijek 20 kruna, redoviti, koji plaćaju 8 kruna na godinu, podupiratelji koji plaćaju 2 krune na godinu. Članarinu se šalje na Istarsko pčelarsko društvo u Pazinu.“

Utemeljenje pčelarskog društva u Pazinu bio je logičan slijed nastojanja skupine istarskih, već afirmiranih pčelara među kojima je zacijelo najveću ulogu odigrao učitelj Lovro Tomašić, koji se družio s naprednim, kako su ih u ono vrijeme nazivali „racionallim“ pčelarima – koji su pčelarili pokretnim saćem. Njegovo ime, osim u novinama „Naša sloga“, našlo se i u glasilu Slovenskog čebelarskog društva za Kranjsko, Štajersko, Korosko i Primorsko sa sjedištem u Ljubljani „Slovenskom čebelaru“, i to među članovima tog društva 1904. godine. Tako uz Lovru Tomašića među članovima Slovenskog čebelarskog društva nalazimo Istrane - Giovannija Ferenca iz Vižnade, Antona Zidarića iz Savudrije, Ivana Klarića iz Buzeta i Antona Tuhtana iz Trviža.

Lovro Tomašić, koji je pčelarski tečaj završio u Beču i Anton Tuhtan, poštar i trgovac iz Trviža, bili su vrsni pčelari, a uz nekolicinu svećenika i glavni promotori „racionallnog pčelarstva“ među istarskim Hrvatima. Tomašić je za svoj med 1906. godine dobio zlatnu kolajnu na pčelarskoj izložbi u Ljubnju, a 1909. u Rumi „diplomu priznаницu za izložene predmete“, ali i promociju pčelarstva. Izlagao je na Pčelarskom kongresu u Budimpešti, na kojem se predstavilo oko tisuću pčelara iz Njemačke, Austrije i Mađarske. Iste je godine imenovan putujućim učiteljem pčelarstva za cijelu Istru. On je u „Narodnoj prosvjeti“ objavio i nekoliko napisa o pčelarstvu: „Učiteljstvo i pčelarstvo“, „Pčelarstvo kao uzgredno zanimanje pučkog učitelja“ i „Pčela kao uzgojni čimbenik“ – koji je objavljen u rujnu 1909. godine, gdje je Tomašić napisao: „*Doskora podići će se na državnom uzorgospodarstvu u Pazinu uzor-pčelinjak, gdje će narod imati prilike, da se upozna s racionallnim gojenjem pčela. Kad bi se eto hrvatsko učiteljište smjestilo u Pazin, imao bi kandidat prilike, da se na državnom uzorgospodarstvu i u ovoj grani gospodarstva osposobi.*“

Tomašićev pčelarski kolega Anton Tuhan rođen je u Trvižu 1859. gdje je i umro 1937. godine. Pohađao je pučke škole u Bermu i Trvižu, a kao mladić neko

je vrijeme bio carinik u Kopru ili Trstu. Vrativši se u Trviž, gdje je vodio poštanski ured, počeo se baviti trgovinom, otkupom i preradom grožđa, te pčelarstvom. Budući da su njegovi nasljednici sačuvali nešto njegove opreme i dokumentacije, iz jednog računa izdanog 30. travnja 1907. doznajemo da je od trgovca Franza Simmicha u Jeuering-Johannsbergu u Šleziji, kao član Slovenskog pčelarskog društva u Ljubljani, kupio stroj za vrcanje meda, pčelarsku lulu i vreću za skupljanje roja. To ponajbolje govori da Tuhtana možemo svrstati među ugledne proizvođače meda i pčelinjih proizvoda svoga vremena. Osim toga, ovaj pčelar se neprestano obrazovao, o čemu svjedoči bogata literatura iz njegove ostavštine, kao što je „L'apicoltore moderno“ te nekoliko knjiga o pčelarstvu.

Istarsko pčelarsko društvo u Pazinu nastojalo je među članovima, ali i pukom afirmirati pčelarstvo. Članovi su poticali ljudе da im se priključe, za pčelare su nabavljali suvremene košnice i drugu opremu, a bavilo se i plasmanom meda na tržiste. Pa tako ponovno u novinama „Naša sloga“ 3. kolovoza 1911. nalazimo: „Pčelarsko društvo u Pazinu ima na raspolaganju više košnica-amerikanka. Pčelari, koji trebaju takvih ulišta, neka se čim prije prijave društvu. Svi oni pčelari, koji imaju na prodaju čistog „vrcanog meda“ pozivaju se, da pošalju ili pčelarskom društву ili tajniku društva g. Tomašiću, učitelju u Novaki maleni uzorak meda uz naznake cijene. Med treba vrcati od onih okvirica u kojima je med poklopljen. Kod vrcanja mora se strogo paziti na čistoću. Osobito treba paziti, da ne upadne u med što kvasno, kao mrvica kruha, jer bi tako med ukisao i pokvario se. Gospodarsko društvo Pazin podarilo je Pčelarskom društvu osamdeset kruna.“

A iste godine je u „Našoj slozi“ objavljen i oglas iz kojeg se, između ostalog, može zaključiti da je izuzetno bitna pripadnost Društvu jer time članovi dobivaju razne povlastice: „Istarsko pčelarsko društvo u Pazinu pozivlje sve one pčelare (Istre) koji će potrebovati ulišta ili pčelarskog oruđa, da se na rečeno društvo čim prije obratiti izvole, da se isto sve na dobu može naručiti. Članovi društva imati će popust.“

REKLAMNI MATERIJAL IZ 1910.

Matija Bučar, prof,
pčelar iz Petrinje

Majčina dušica (*Thymus L.*)

Rod *Thymus L.* obiluje vrstama, podvrstama i odlikama, koje su često vrlo promjenjive i međusobno povezane prijelaznim oblicima i križancima.

To su višegodišnje, zeljaste, mirisave biljke puza-vih ili povijenih stabljika, ili patuljasti grmovi. Listovi su nasuprotni, ali unakrsno raspoređeni, cijelovitog ruba, sa žljezdastim točkama. Čaška je cjevasta ili zvonasta, sa dvije usne i uskim zupcima. Vjenčić ima većinom kratku, ravnu cijev i obod s dvije nezna-te usne: gornja je jednostavna ili izrubljena, a donja trorežnjata sa širim srednjim režnjem. Vjenčić je cr-venoljubičaste boje sa 4 prašnika, a dva gornja su obično duža od vjenčića.

Za pčelarstvo ističemo nekoliko najvažnijih vrsta:

Obična majčina dušica (*T. pulegooides*) je busenasta višegodišnja biljka, sa uspravnim stabljikama, koje se uzdižu. Cvatuće grančice su okomite, četvero-bridne i dlakave. Stvara patuljaste grmiče. Cvjet je vrlo idužen. Cvjetovi su raspoređeni prividno pršljeno-nasto, a pršljeni su međusobno razmaknuti.

Raste na kamenjarskim i humusnim travnjacima, ali i na ilovastim obroncima u sastavu brdskih livada pahovke, ovsika, vlasulje, šašike i tvrdače, te u bukovim šumama. Osim majčine dušice, na livadama dolazi dvadesetak vrsta medonosnih biljaka od kojih ističemo samo neke: *gorska i crvena djetelina, poljska prženica, krestušac, zečine, livadna kadulja* i dr.

Popunac, divlji bosiljak (*T. serpyllum L.*) - cvjetni izbojci su visoki 3 do 5 cm, tako da kod cvatnje stvaraju *cijetne tepihe* koji se probijaju kroz nisku travu i šire se po zemljištu u kolonijama koje pokrivaju ne-

koliko kvadrata - puzi u vidu izduženih stolona, stvara adventivno korjenje, na vrhu se završava sterilnom rozetom listova. Razlikuje se od obične majčine dušice po tome što popunac na cvjetnim izbojcima ima samo jednu cvjetnu glavicu na kojoj su cvjetovi zbijeni. Cvjetovi su izrazito crvenkasti, a rjeđe svjetloljubičaste boje. Raste na suhim i kamenitim pašnjacima, livadama i planinskim pašnjacima u Lici, Primorju, južnoj Dalmaciji i na otocima. Slike i tekst za ovu biljku, te fotografije peludnih zrnaca dostavio mi je pčelar Ivan Vlašić iz Dubrovnika.

Tankolisna majčina dušica (*T. longicaulis C. Presl*) je polugrm dugih, puzačućih, pri dnu malo odrvenjelih ogranačaka koji mogu, a i ne moraju procvasti. Listovi su gotovo linearni, a postrane žile se sužavaju prema rubovima i nestaju. Cvjetovi su grimizne boje. Raste na suhim i kamenitim pašnjacima, livadama i planinskim rudinama.

Majčine dušice su izrazito mirisne i medonosne biljke koje luče nektar za toplog i vlažnog vremena. Cvatu od svibnja do rujna. Pogoduje im povremena kiša i jutarnja rosa. U povoljnim klimatskim uvjetima daju dobro vrcanje. Za med kažu da je božanstvenog okusa i mirisa, izuzetno ljekovit. Med je žućka-ste boje, a kristalizacijom poprimi smećkastu boju.

Ove su biljke od davnina poznate kao izvrstan aniseptik i konzervans. Koriste se za pripremu ljekovitih čajeva, osobito za ispiranje usta i ždrijela. Esencijalno ulje majčine dušice i danas ima široku primjenu u kozmetičkoj i farmaceutskoj industriji, a još su ga stari Egipćani rabili za balzamiranje. Plodići se upotrebljavaju kao uspješan fungicid i repellent za raznovrsne nametnike.

UNEP-ovo izvješće o CCD-u i ostalim prijetnjama za pčelu i ostale kukce - opršivače

Početkom ožujka ove godine u izdanju UNEP-a (*United Nations Environment Programme*) objavljeno je posebno izvješće, pod nazivom „Globalni sindrom nestanka zajednica medonosne pčele i ostale prijetnje kukcima - opršivačima“. Izvješće na 13 stranica iscrpno govori o stanju populacije medonosne pčele diljem svijeta, o uzrocima CCD-a te na kraju daje potrebne smjernice kako bi se saniralo sadašnje stanje i sprječilo produbljivanje krize.

Naime, u uvodu izvješća piše da planet Zemlja kroz 10 godina gubi 1 do 10 posto svoje bioraznolikosti i to najčešće kroz gubitak staništa, invaziju nametnika, zagodenje, preintenzivno ubiranje plodova te kroz bolesti. Ovdje je potrebno naglasiti kako su ekosustavi u kojima se ovo događa od vitalnog značaja za ljudsko društvo. Mnoge vrste voća, povrća, leguminosa, sjemenskih usjeva ovise o opršivanju. Uslugu opršivanja osiguravaju, s jedne strane, divlji organizmi koji slobodno žive u prirodi (uglavnom pčele, leptiri, moljci i muhe), a s druge strane, komercijalno uzgajana medonosna pčela. Medonosna pčela je dominantna i ekonomski najznačajnija skupina opršivača u većini geografskih regija.

FAO, organizacija UN-a za hranu i poljoprivredu, procjenjuje kako oko 100 vrsta usjeva osigurava 90 posto hrane širom svijeta, a njih 71 je opršivano medonosnom pčelom. Samo u Europi 84 posto od 264 vrsta usjeva su opršivani pomoću životinja. Ista ova organizacija ističe kako je proizvodna vrijednost jedne tone hrane, koja ovisi o opršivačima, pet puta veća od proizvodne vrijednosti usjeva koji ne ovise o opršivačima.

Kada gledamo ovako posložene stvari i stavimo ih u korelaciju s krizom opršivača koja se događa posljednjih desetljeća, postajemo sve zabrinutiji. No, prije svega moramo odgovoriti na pitanje: *Događa li se, uistinu, kriza opršivača, koliko je ona ozbiljna i koliko globalna?*

Smanjenje broja pčelinjih zajednica kojima gospodari čovjek u Europi, uočeno je još 1965. godine, ali ne po ujednačenom obrascu. Od 1998. godine pojedini pčelari su izvještavali o neuobičajenom slabljenju i ugibanju pčelinjih zajednica, i to ponajviše u Francuskoj, Belgiji, Švicarskoj, Njemačkoj, Ujedinjenom Kraljevstvu, Nizozemskoj, Italiji i Španjolskoj. Smrtnost je bila iznimno velika i to krajem zime i dolaskom proljeća.

Tijekom nekoliko posljednjih desetljeća u Sjevernoj Americi zabilježen je kontinuiran pad broja pčelinjih zajednica. Gubici od 2004. godine do danas znatno su veći nego svi gubici tijekom posljednjih 50 godina. U ovoj regiji pčele su značajni opršivači i opršavaju 95 različitih vrsta voća i usjeva. Procjenjuje se kako je vrijednost opršivanja medonosnom pčelom na po-

dručju Sjeverne Amerike oko 14,6 milijardi američkih dolara. Gubici se očituju u iznenadnoj smrti velikog broja odraslih radilica. Matica je uglavnom prisutna, a preostale pčele nerado konzumiraju hranu poput šećernog sirupa ili proteinske zamjenice. Čini se kako je smrt i slabljenje zajednica češće na pčelinjacima koji su smješteni jedan uz drugi, što sugerira izloženost istom infektu ili zajedničkom čimbeniku rizika koji uzrokuje CCD (Colony Collapse Disorder). Tijekom zime 2006/07. je 29 posto pčelara širom SAD-a izvjestilo o pojavi CCD-a i prijavljuje gubitke od 75 posto. Stručnjaci procjenjuju kako su se tijekom zima 2006/07. i 2007/08. gubici kretali do 36 posto te ističu kako pčele mogu uginuti zbog različitih razloga. Prema analizi stručnjaka, CCD je bio uzrok ugibanju pčelinjih zajednica u samo 7 posto slučajeva, dok je gubitak matica bio uzrok smrti zajednica u 25 posto zajednica.

Kina nije izvještavala o iznenadnim gubicima izazavnim CCD-om. Gubici koji su se tamo javljali uzrokovani su varoozom na *Apis mellifera* i mješinastim leglom na *Apis cerana*. Zaisto to vrijeme u Japanu je 25 posto pčelara izvjestilo o iznenadnom gubitku njihovih pčelinjih zajednica. Australija, za sada, nije izvjestila o povećanim gubicima pčela.

Na Afričkom tlu samo su egipatski pčelari izvjestili o pojavi simptoma CCD-a, no do sada nema drugih izvještaja koji bi potvrđili iznenadne gubitke pčela u Africi.

Zaključak ovog opsežnog izvještaja citirat će u cijelosti:

„Trenutno dostupni globalni podaci o opadanju broja opršivača nisu dovoljni kako bi se donio zaključak da je nastupila globalna kriza kukaca - opršivača, od kojih je najznačajnija medonosna pčela, i o njima ovisnim usjevima. Dapače, statistički podaci pokazuju kako se globalno povećao broj pčelinjih zajednica tijekom posljednjih 50 godina za 45 posto. Iznenadni gubici pčelinjih zajednica i pad njihovog broja dogodio se na nekoliko lokacija, prije svega u Europi i Sjevernoj Americi.“

Izvještaj se još bavi i čimbenicima koji imaju značajan učinak na nestabilnost populacija opršivača (*degradacija staništa, invazivne vrste, bolesti, zagodenje, poljoprivredna praksa i pčelarske aktivnosti*) te daje smjernice što se može učiniti kako bi se učinak ovih čimbenika ograničio. O njima u drugom članku...

Dakle, prema ovom izvještaju s našom medonosnom pčelom se ne događa ništa globalno značajno što je izvan naše kontrole i zbog čega bismo se morali bojati za budućnost naše pčele. Pažnju javnosti koju smo skrenuli na pčelu i pčelarstvo uz pomoć CCD-a treba zadržati i mudro iskoristiti. Sve je opet u našim rukama...

Prof. dr. sc. Zlatko Puškadija
Zavod za lovstvo, ribarstvo i pčelarstvo
Poljoprivredni fakultet u Osijeku

Prvi susreti na bagremu

U subotu, 14. svibnja 2011. je PU "Bagrem" iz Kloštra Podravskog organizirala *Prve dane bagrema*, u Kozarevcu na gospodarstvu Vlade Gašparova i njegove obitelji. Osim predsjednika HPS-a Martina Kranjeca, skupu je prisustvovalo više od 60 pčelara, većinom selečih, iz Belog Manastira, Đurdevca, Kloštra Podravskog, Koprivnice, Osijeka, Pitomace, Valpova, Vinkovaca, Virovitice i drugih mjesta.

Prisutne je pozdravio predsjednik PU "Bagrem" **Darko Zvonar** i naglasio važnost ovog susreta - zbog dosadašnje dobre suradnje s pčelarima koji ovdje dolaze na ispašu sa svojim pčelama, u nadi da će se ta suradnja i prijateljstvo nastaviti i u narednim godinama. Uz objed, razgovor i razmjenu iskustava, ovo druženje pčelara se nastavilo do kasnih večernjih sati, s nadom da će ova godina za pčelare ipak biti bolja nego prošla. Medno!

Za PU "Bagrem" Kloštar Podravski
Dražen Mihac

PU „Kesten“ Dvor poziva sve pčelare i pčelarke na **5. susret pčelara na kestenovoj paši u Dvoru**, koji će se održati 18. lipnja 2011. (subota) u

pčelarskom domu Bansko Vrpolje,
s početkom u 12 sati.

Manifestacija se održava pod pokroviteljstvom županice Sisačko-moslavačke županije **Marine Lovrić Merzel**, dip. ing.

Program:

Do 12 sati - okupljanje pčelara i uzvanika
12.30 sati - svečano otvorenje susreta

Prigodni govor:

- županica Sisačko-moslavačke županije **Marina Lovrić Merzel**, dipl. Ing.
- predsjednik PU „Kesten“ Dvor **Dragoljub Arbutina**
- predsjednik HPS-a **Martin Kranjec**
- pročelnik Upravnog odjela za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo mr. sc. **Zoran Vasić**
- otkupljivači meda i drugi uvaženi gosti

14.00 - Svečani ručak i druženje pčelara:

- lovački paprikaš
- pečenje s ražnja (odojak, janjetina)

Nadamo se vašem dolasku u što većem broju, da kao i prethodnih godina uveličate ovaj naš susret – kada je manifestaciju posjetilo više od 100 pčelara iz cijele Hrvatske, a mi ćemo se pobrinuti da se što ugodnije osjećate te da se zadovoljni i s dobrim utiscima vratite kućama.

Kotizacija svečanog ručka je 100 kn, a prijava je do 13. lipnja 2011. (zbog tehničke pripreme). Uplata se može izvršiti i na dan manifestacije, a po mogućnosti i prije.

Kontakt osobe:

Dragoljub Arbutina: 044/878-077; 099/753-1033
Dražen Špančić: 044/871-469; 099/512-5025
Željko Cvetković: 044/877-082; 099/845-9490

Hvala ti bože što si stvorio i pčelu

U Bibliji piše da nekada davno ništa nije bilo osim mraka. Onda je Bog stvorio svjetlost, tako da je mogao biti dan i mogla je biti noć, umjesto vječnog mraka. Zatim je Bog stvorio zemlju i razdijelio je na mora i kopna. Bog je stvorio biljke, a zatim i svod nebeski i na njemu zvijezde i planete, Sunce i Mjesec, tako da dan bude poslijepo noći. Poslije toga, Bog je stvorio ribe, ptice, sitne pčele da lete od cvijeta do cvijeta i skupljaju ono najbolje, divovske slonove, krokodile, ovce, lavove i druge životinje. I Bog poželi stvoriti nekoga sličnoga sebi, pa je stvorio Adama, a zatim i Evu - čiji potomci naseliše zemlju.

U svim civilizacijama o pčelama postoje razni mitovi – u *Kini pčele simboliziraju rat, kod Židova simboliziraju blagostanje* itd. Stari Egipćani smatrali su kako su pčele nastale iz suza boga Ra koje su pale na zemlju. Vergilije misli da su to nebeski darovi, dok po nekim pčele potječu iz raja, a došle su zbog ljudskih grijeha.

Pčelinja zajednica je najorganiziranija zajednica u životinjskom svijetu, pa nije ni čudno što joj se divimo. *U špilji u Španjolskoj, kod Valencije, pronađen je crtež star oko 20 tisuća godina na kojem se vidi kako čovjek krade pčelinji med.*

S početkom ljudske civilizacije počinje i uzgoj pčela. Slaveni su bili vrsni pčelari koji su u tajne pčelarstva upućivali i druge. Primitivne košnice zamjenjivala su prirodna staništa pčela, kao što su drveni panjevi, košnice od gline, od pletenog pruća obloženog glinom i drugim, pletare od slame, sanduci i drugo. Razvojem pčelarenja i saznanjima o pčelama nastaju nove moderne košnice kod kojih je medište odvojeno od plodišta.

Pčelinji proizvodi – med, vosak, pelud, propolis, matična mlječ i pčelinji otrov spadaju u *darove prirode* tako potrebne čovjeku za njegovo zdravlje i imunitet, a možemo ih upotrijebiti na mnogo načina, pritom ne zaboravimo da su i sastavni dio mnogih medikamenata.

Svi narodi svijeta rado koriste i vjeruju u ljekovita svojstva pčelinjih proizvoda, kako sada tako i u dalekoj prošlosti, pa se u svijetu razvija poseban ogrank medicina – *apiterapija*, koja se bavi mogućnošću praktične primjene pčelinjih proizvoda u liječenju raznih bolesti kao i zaštiti zdravlja.

Što to liječe i štite pčelinji proizvodi? Slobodno i bez razmišljanja možemo reći - sve. Lječnicima je osnovni zadatak da uče ljudi kako očuvati zdravlje. Stara izreka kaže da zdravlje ne možemo kupiti, niti pokloniti, ono se mora zaraditi. *Api-preventiva* je sprječavanje, a *apiterapija* liječenje oboljenja upotrebom pčelinjih proizvoda. Svi pčelinji proizvodi su postali potreba suvremenih ljudi, od rođenja pa do završetka života. To su proizvodi koji hrane, snaže, liječe i produžuju život ljudi i čine ga ljestvim i laksim.

Stari narodi kažu da se u prirodi nalazi sve što nam je potrebno, pa i za zdravlje, samo treba znati kada, kako, koliko, što i gdje nešto iz prirode uzeti i primijeniti. I pčele u sve to ubrajamo, ne zovemo ih bez razloga *krilati farmaceuti*.

Korist koju pčelar dobije od medonosne pčele je mala, u odnosu na korist koju ona čini u oplodnji biljaka. Bez pčela i nekih drugih oprasivača mnoge bi biljke izumrle. Oplodnjom biljaka uz pomoć pčela dobivamo višestruka povećanja količine i kvalitete plodova. Kada vidite pčelu - pogledajte ju s dubokim poštovanjem. Poznati znanstvenik Albert Einstein je rekao da kada bi nestalo pčela, za četiri godine nestalo bi i ljudi.

Što na ovo reći? Ja znam: "Hvala ti Bože što si stvorio i pčelu!"

Ivan Eberhart, Knin

Skupština Udruge uzgajivača selekcioniranih matica pčela Hrvatske

Redovna izborna skupština *Udruge uzgajivača selekcioniranih matica pčela Hrvatske* održana je 6. svibnja 2011. godine u prostorijama „Bijele vile“ na Agronomskom fakultetu u Zagrebu.

U novi Nadzorni odbor izabrani su Zvonimir Pajnić, Marin Kovačić i Nikola Vučnovac, a u Upravni odbor izabrani su Vladimir Bilek, Miroslav Kobra, Josip Križ, Dragutin Jureša i Smiljan Korać. Zamjenik predsjednika udruge je Josip Križ, a za predsjednika je izabran Vladimir Bilek.

Temeljni zadatak Udruge je uzgoj i selekcija pčelinjih matica i poboljšavanje njihovih osobina u skladu sa *Uzgojnim programom udruge*. Uz osnovni zadatak, vezan uz uzgoj matica, u narednom periodu dat će se više naglaska na educiranost, kako uzgajivača tako i pčelara, koji u suradnji s udrugom i Hrvatskom poljoprivrednom agencijom izvode testiranje matica. Konstantno se radi na edukaciji i savjetovanju pčelara, posebno - kako, na koji način i u koje vrijeme je najbolje zamijeniti staru maticu ili dodati mlađu oplođenu maticu kod razrojavaanja. Aktivnije će se prezentirati rad udruge javnosti i pčelarima, te ih upoznavati s uzgojnim programom i rezultatima testiranja matica.

Pčelari BiH zaslužuju i mogu bolje

Na pisanje ovih redaka potaknuo me je tekst bosansko-hercegovačkog časopisa za pčelarstvo „Matica“, broj 2, za ožujak i travanj 2010. godine, glavnog i odgovornog urednika Ferida Velagića. U časopisu piše:

„Tijekom mjeseca veljače organizirana su dva velika državna sajma u Bjelovaru i Beogradu, s međunarodnim predznakom. Bio sam prisutan na oba mesta. Na nesreću, tijekom oba sajma pratilo nas je veliko nevrijeme s niskim temperaturama i snijegom. Niske temperature nisu sprječile veliki broj pčelara da posjete ove sajmove i odslušaju interesantna predavanja eminentnih stručnjaka iz područja pčelarstva.“

Iz ovog teksta osjeća se žaljenje što i u BiH nema sličan sajam. S obzirom na to da sam najveći dio života proveo u Sarajevu i pčelario, prisjetio sam se predratnog vremena kada su u Sarajevu bili dani pčelarstva u ljepotici Skenderije. Bili su to sajmovi najviše kvalitete, na kojima bi mogli pozavidijeti mnogi pčelarski sajmovi u Europi. Teško je bilo reći je li bio bolji prodajni i izlagачki prostor ili odlična predavanja najkvalitetnijih predavača bivše države, kao i šire.

U planu je i izrada kataloga uzgajivača, koji bi u prvu ruku trebao biti dostupan (barem) na internetskim stranicama.

Prošlu godinu je najviše truda uloženo u to da se selekcionirane matice konačno priznaju kao izvorna i zaštićena pasmina u RH, i to kroz očuvanje dosadašnjih potpora. Budući da se vidjelo kako je trenutno za ostvarenje potpore jedini način - da se maticе uvrste u *Nacionalni program potpora 2011/2012.* u suradnji s HPS-om, to je i učinjeno. No, nažalost, iako je u suradnji sa Hrvatskim pčelarskim savezom, Hrvatskom poljoprivrednom komorom i Hrvatskom poljoprivrednom agencijom taj posao već davno završen, Vlada Republike Hrvatske još uvijek nije donijela uredbu o tome. Temeljem tog saznanja na skupštini Udruge donesena je odluka o preporučenoj cijeni od 70 kn po matici.

Nakon donošenja uredbe Vlade o novim potporama 2011/2012. - cijena će se spustiti na 45 kn po matici, a pčelarima koji su plaćali maticu 70 kn, nakon ostvarenja tih potpora, uzgajivači matica će izvršiti povrat razlike u cijeni ili će pčelari za tu razliku moći dobiti maticu.

Predsjednik Udruge uzgajivača
Vladimir Bilek

Bosna i Hercegovina je imala vrhunskih znanstvenika, a ima ih i danas. Tu su živjeli, a i danas žive, vrhunski pčelari. Na tim prostorima uspijeva medonosno bilje izuzetne kakvoće u izobilju koje daje odličan med. U državi se nalaze adekvatni prostori za pčelarske sajmove. Pitam se što još treba?

U BiH ima mnogo „sajmiča“. Neka ih, da ih je i više. Oni propagiraju pčelarstvo i vrše edukaciju građanstva o pčelinjim proizvodima koji imaju ogroman značaj na zdravlje.

Moram priznati da i ja osjećam isto žaljenje kao i gospodin Velagić. Prije dvije godine je udruga pčelara „Drača“ iz Knina posjetila pčelarski sajam u Sarajevu. Sarajevo je lijep grad, a Baščaršija je oduševila svojom arhitekturom i starim zanatima, pojeli su se odlični čevapi i posjetio pčelarski sajam. Izložbeni dio je skučen na malom prostoru, uglavnom prodajnog predznaka. Predavanja su debelo kasnila, s obrazloženjem da je tehnika zakazala. Moj Feride, u potpunosti te razumijem!

Poslužit će se još nekim rečenicama iz teksta: „*Ovaj uvodni dio obraćanja možda subjektivno, ali istinito, govorit će o jednoj lošoj ljudskoj osobini – zavidnosti. Sa sigurnošću mogu izjaviti da kod nas, uspješnima najradije žele poturiti nogu da se posnu na zemlju. I to svima koji žele nešto dobro napraviti u pčelarstvu.*“

Po definiciji, pčelar je fizička ili pravna osoba koja se bavi uzgojem pčela. U BiH - to su pčelari i medari. Pčelarima bi se dodalo da su ekološki nastrojeni i zaljubljenici pčela i prirode. I medari se bave uzgojem pčela. Bahati su i profit im je na prvom mjestu. Treba biti optimističan, možda neki medar jednog lijepog dana postane pčelar.

I na kraju, sajmovi pčelarstva u Sarajevu, u Skenderiji su bili sajmovi za srce i dušu svih pčelara, kao i ostalih

koji su mnogo toga mogli naučiti o pčelarstvu, ali i o utjecaju pčelinjih proizvoda na imunitet i zdravlje ljudi. Predavanja su bila dobro osmišljena i od najboljih stručnjaka održana. Kao i svaki dobro organizirani sajam - i izlagački prostor je bio odličan. Moglo se puno toga vidjeti i kupiti.

Pčelari BiH trebaju (i mogu) i u narednom periodu to ostvariti. Vrhunskih sajmova pčelarstva u Sarajevu je bilo i treba ih i dalje biti, jer pčelari BiH to mogu - u to sam uvjeren.

Ivan Eberhart, Knin

Do 1. 10. prodajem selekcionirane matice i zrele matičnjake. Obratite se na vrijeme i s povjerenjem. Kvalitetna mlada matica ne košta - Ona plaća!
GSM. 098/706-545; www.kebet.net

Prodajem sjeme facelije iz 2010. godine. Mogućnost dostave pouzećem.
Tel. 042/714-227; GSM. 098/1680-915

Prodajem zemljište veličine 430 m² za smještaj pčela, dobre paše, blizina Tuhejskih toplica.
GSM. 099/860-1339

Prodajem pčelinje zajednice na LR okvirima s mlađim i zdravim maticama, cijena po dogovoru.
GSM. 091/3484-221

Prodajem pčelinje zajednice na LR okvirima. Ogulin.
GSM. 091/563-0772

Prodajem CMS kazetnu 6-okvirnu vrcaljku s programatorom, a može i zamjena za LR košnice. Split.
GSM. 091/202-3512

Agro Favorit d.o.o.

Otkupljujemo sve vrste meda,
Eko med, cvjetni prah i propolis.
Plaćamo dobre cijene,
odmah ili po dogovoru.

Ukoliko budete zainteresirani ili
imate bilo kakvih dodatnih pitanja
slobodno nas kontaktirajte na
slijedeće brojeve.

Agro-Favorit d.o.o. - Industrijska 18, 33520 Slavina
www.agrofavorit.hr, agro.favorit@vti.com.hr
Tel.: 033-401 621
098- 9631 249
098- 9835 840

Prodajem pčele, zdrave. Metković.
Tel. 020/683-692

Prodajem TAM 130 s 72 AŽ košnice standard košnice s pčelama.
Tel. 043/217-229,
GSM. 098/984-2116

O G L A S I

Otkupljujemo sve vrste meda,
propolis i cvjetni prah,
otкупна cijena kvalitetna

Isplata odmah

Kralj Bar-Vil d.o.o.
Ljudevita Gaja 8, 10290 Zaprešić,
Hrvatska

Tel. fax: +385 1 33 53 895
Gsm. +385 99 844 56 79

Problem sa VARROOM?....
VIŠE NE !!

Za EKOLOŠKU ZAŠTITU PČELA
NE ŠTETI PČELI NITI PČELARU
nema rezidua niti rezistencije
primjena bez ograničenja
VEĆI PRINOS DO 30%
nije lijek niti otrov
DOKAZANA UČINKOVITOST
od 94 do 100%

MALOPRODAJA: Košnica, Medin san,
Veterinarska ljekarna Velika Gorica, Karlovac,
Poljopromet Metković, Kvik 82 D. Selo, Krešo med

Bimex prom d.o.o.
Info 098 1870178
e-mail: bimex@zg.t-com.hr
www.bimexprom.hr

POPIS UZGAJIVAČA MATICA ZA 2011. GODINU NA DAN 11. 5. 2011.						
Rb.	Ime i prezime	Mjesto	Adresa	Pošta	Telefon	Mobilni
1	AGELIĆ NIKOLA	VRBANJA	Matije Gupca 35	32254 VRBANJA	032 863 291	098 186 7504
2	BELOŠEVIĆ VLADO	KRAPINA	M. J. Zagorke 1	49000 KRAPINA	049 372 048	
3	BILEK VLADIMIR	DARUVAR	Frankopanska 82	43500 DARUVAR	043 332 090	098 9778 508
4	CRNKOVIĆ ZDENKO	ZAGREB	Kopernikova 3	10000 ZAGREB	01 6677 978	091 6677 978
5	ČOVIĆ IVAN MIŠKO	GATA	Gata 125	21253 GATA	021 860 519	091 5436 624
6	DOMINIĆ NENAD	DUBROVČAN	Dubrovčan 47 B	49214 V. TRGOVIŠĆE	049 556 132	098 889 347
7	GAKOVIĆ MILORAD	VUKOVAR	A. B. Šimića 23	32000 VUKOVAR	032 430 004	098 9628 636
8	GRBIĆ BORislav	VUKOVAR	Trg R. Hrvatske 3/21	32000 VUKOVAR	032 444 283	098 270 803
9	GRGURIĆ IVICA	V.SVINJIČKO	V. Svinjičko 169	44203 GUŠĆE	044 715 113	098 1777 135
10	HUNDRIĆ ŽEJKO	ZAGREB	Zoričićev trg 1A	10000 ZAGREB		091 2233 225
11	JAĆIMOVIĆ MILAN	METKOVIĆ	S. Radića 36	20350 METKOVIĆ	020 682 358	
12	JUREŠA DRAGUTIN	KRAP. TOPLICE	Selno 58	49217 KRA.TOPLICE	049 232 956	098 880 445
13	KOBRA MIROSLAV	GRUB. POLJE	Vilka Ničea 2	43290 GRUB. POLJE	043 485 214	098 9335 200
14	KOLER IVO	BJELOVAR	Pavla Radića 18	43000 BJELOVAR	043 211 730	091 5107 230
15	KORAĆ SMILJAN	VARAŽDIN	Trakoščanska 24	42000 VARAŽDIN	042 212 894	091 5638 878
16	OPG KOVAČIĆ	DARDA	A. G. Matoša 8	31326 DARDA	031 741 737	098 9503 137
17	KOVŠCA BRANIMIR	ZAGREB	Francevlijev prilaz 1	10000 ZAGREB	01 6672 935	098 454 427
18	KRIŽ JOSIP	ZAGREB	Novačka 261	10000 ZAGREB	01 2983 333	091 2983 333
19	KRIŽ MARKO	ZAGREB	Novačka 261	10000 ZAGREB		098 9858 454
20	LEGAT IVAN	KARLOVAC	Hrv.bratske zajednice 17	47000 KARLOVAC	047 611 084	098 9823 834
21	MARKOVIĆ ZLATKO	OSIJEK	Bilogorska 23	31000 OSIJEK	031 304 102	091 5210 497
22	OBAD VLADO	BJELOVAR	Banovine Hrvatske 3	43000 BJELOVAR	043 264 974	098 811 194
23	PAJNIĆ ZVONIMIR	BILJE	Vinogradnska 30A	31327 BILJE	031 353 948	098 809 822
24	PAVLoviĆ IVAN	SISAK	Velebitska 4	44000 SISAK	044 741 694	098 803 565
25	PEMPER ZLATKO	LEVINOVAC	Levinovac 22	33533 SL. PIVNICA	033 777 153	091 7629 921
26	PINTARIĆ PETAR	VIROVITICA	Vinka Belobrka 8	33400 VIROVITICA	033 727 335	098 9129 178
27	SMIĆIĆ STJEPAN	KUMROVEC	Risnica 11	49295 KUMROVEC	049 553 263	098 1850 770
28	VILJEVAC IVICA	DERVIŠAGA	S. Radića 58	34000 POŽEGA	034 249 330	
29	VRČEK STJEPAN	KASTAV	Pavletići 20/1	51215 KASTAV	051 691 378	
30	VIJNOVAC NIKOLA	VARAŽDIN	Zrinskog i Frankopana 23	42000 VARAŽDIN	042 312 007	098 413 997
UZGAJIVAČI U POKUSNOJ PROIZVODNJI MATICA ZA 2011. GODINU						
31	MAŠIĆ MARKO	ZAGREB	Zapotok 4.	10090 Zagreb		091 322 2221

Članovi Hrvatskog pčelarskog saveza plaćaju članarinu preko pčelarskih udruga u iznosu od 225,00 kuna, u što je uključeno i dobivanje časopisa. Preplata samo za časopis Hrvatska pčela iznosi 270,00 kuna, a za inozemstvo 39,00 EURA. Cijena pojedinog broja za Hrvatsku iznosi 30,00 kuna. Časopis izlazi u 11 brojeva, u nakladi od 4.200 primjeraka. Preplata se tijekom godine ne može otkazati, a prima je Hrvatski pčelarski savez na broj žiro-računa 2484008-1100687902. Tiskara je "Grafika Markulin".

Upute za pripremu komercijalnih oglasa

Komercijalni oglasi moraju biti grafički pripremljeni i u pdf formatu dostavljeni najkasnije do 10. u mjesecu.

Cijena oglasa:

1/1	(16x24 cm)	4.200,00 kn
1/2	(16x12 cm)	2.500,00 kn
1/3	(16x7,5 cm)	1.800,00 kn
1/4	(16x6 cm, 8x12 cm)	1.300,00 kn
1/8	(5x8 cm)	650,00 kn

Popust na komercijalne oglase: 4x oglas -10%; 5-8x oglas -20%; 9-12x oglas -30%

Za sadržaj oglasa odgovaraju oglašivači.

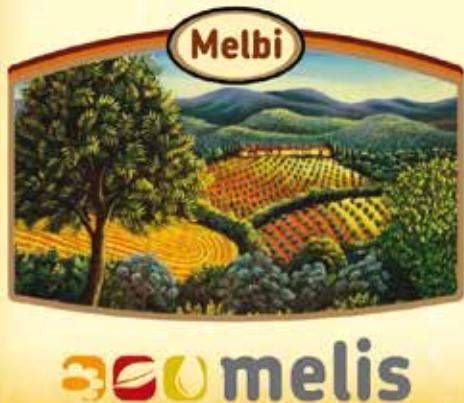
Upute za pripremu malih oglasa građana

Mali oglasi moraju biti dostavljeni najkasnije do 10. u mjesecu za objavu u sljedećem broju časopisa. Svaki član HPS-a i preplatnik na časopis ima pravo iskoristiti jedan besplatni mali oglas godišnje. Svi sljedeći mali oglasi naplaćuju se 4,00 kune po riječi, a oglas mora sadržavati najmanje 10 riječi.

Upute za pripremu tekstova za objavu u časopisu Hrvatska pčela

Rukopisi i fotografije za objavu u časopisu primaju se najkasnije do 10. u mjesecu, te se nakon objave ne vraćaju. Autorski honorari plaćaju se po jednoj kartici, koja sadržava 1.450 znakova, u iznosu od 75,00 kuna/kartici. Za sadržaj tekstova odgovaraju sami autori. Ostali mediji koji preuzimaju tekstove, obavezno moraju navesti izvor informacija.

OTKUPLJUJEMO MED

300 melis

Zagreb, Rudeška 14

Tel.: 01/3886-994

GSM: 099/3886-994

www.vm2.hr

HEDERA

ZDRAVЉЕ ИЗ ПРИРОДЕ

OTKUPLJUJEMO
PROPOLIS

HEDERA d.o.o.
Put Vrbovnika bb,
21311 Stobreč
Tel./Fax: 385 (0)21 32 54 10

OTKUPLJUJEMO:

- SVE VRSTE MEDA
- MED U SAĆU
- PROPOLIS
- CVJETNI PRAH
- MATIČNU MLJEĆ

VARŽAK M

Vrbovo 54, 10431 ORLE
TEL.: (01) 6239 144
FAX: (01) 6219 598

APIS
PETRINJA

PROIZVODNJA OPREME
ZA PČELARSTVO

Proizvodimo:
košnice LR, AŽ i Farar;
nukleuse; matične rešetke;
razmake; spojke za
nastavljače

Pogon Čazma

Gornji Draganec 117

Tel./fax 043/776-062

044/862-737

OTKUPLJUJEMO MED I PROPOLIS

dugoročna suradnja

dogovor otkupa svih proizvedenih količina

plaćanje odmah (isplata na žiro račun) po tržišnim cijenama ili prema dogovoru

preuzimanje periodično po pašama ili ukupne količine nakon sezone

Kontakt podaci:

Ivan i Antun Fanuko

Telefon: 01 62 15 057 / 056

E-mail: info@medo-flor.hr

MEDO - FLOR d.o.o.
10253 Donji Dragonožec, Vodovodna I odvojak 7

Maloprodaja:
Čepin, Kralja Zvonimira 73, tel.: 031/ 382 560
Zagreb, Trnjanska 33, tel.: 01/ 61 50 730
Split, Mosećka 52, tel.: 021/ 502 635
Rijeka, Veslarska 8, tel.: 051/ 213 635

PIP d.o.o.
Bijenik 158, Zagreb
tel.: 01/ 37 38 492
pip@pip.hr
www.pip.hr

PIP-BH d.o.o.
Velika Kladuša, BiH
tel.: +387 37 773 678
Predstavništvo Sarajevo
tel.: +387 33 636 211

Vrcaljka RSF 24 rad. uni. s el. motorom LOGAR 1011020030

9.499,99kn

Maloprodajna cijena s PDV-om.

Akcija traje do 30.06.2011. ili do isteka zaliha.

Bayvarol 4 trake 1016060010

29,99kn

Maloprodajna cijena s PDV-om.

Akcija traje do 30.06.2011. ili do isteka zaliha.

CheckMite + 10 traka 1016060011

199,99kn

Maloprodajna cijena s PDV-om.

Akcija traje do 30.06.2011. ili do isteka zaliha.

Metlica velika 1013040130

19,99kn

Maloprodajna cijena s PDV-om.

Akcija traje do 30.06.2011. ili do isteka zaliha.

Metlica mala 1013040120

15,99kn

Maloprodajna cijena s PDV-om.

Akcija traje do 30.06.2011. ili do isteka zaliha.

0kvir AŽ grom 1010010260

2,99kn

Maloprodajna cijena s PDV-om.

Akcija traje do 30.06.2011. ili do isteka zaliha.

Sito RSF jednodijelno 1011020700

39,99kn

Maloprodajna cijena s PDV-om.

Akcija traje do 30.06.2011. ili do isteka zaliha.

Aplikator za mravlju kis. 1016030250

29,99kn

Maloprodajna cijena s PDV-om.

Akcija traje do 30.06.2011. ili do isteka zaliha.

ROBU ŠALJEMO I POUZEĆEM!

SVE ZA PČELARSTVO * SVE OD PČELA

Ne odgovaramo za lipografske greške. Akcije se odnosimo samo na PIP-ove prodavane u Hrvatskoj.